

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1975

Vyhlásené: 08.12.1975 Časová verzia predpisu účinná od: 01.10.1984 do: 30.09.1988

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

134

VYHLÁŠKA

Ministerstva práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky

z 5. decembra 1975,

**ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení a zákon
Slovenskej národnej rady o pôsobnosti orgánov Slovenskej
socialistickej republiky v sociálnom zabezpečení**

Ministerstvo práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky ustanovuje podľa § 172 ods. 6 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení a podľa § 50 zákona Slovenskej národnej rady č. 132/1975 Zb. o pôsobnosti orgánov Slovenskej socialistickej republiky v sociálnom zabezpečení po dohode s Federálnym ministerstvom práce a sociálnych vecí, ostatnými zúčastnenými ústrednými orgánmi a so Slovenskou odborovou radou a po prerokovaní so Zväzom družstevných roľníkov Slovenskej socialistickej republiky:

PRVÁ ČASŤ

SPRÁVNE KOMISIE

PRVÝ DIEL

POSUDKOVÉ KOMISIE SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA

§ 1

Zloženie a rokovanie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia

Pred voľbou ďalších členov posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia¹⁾ okresný národný výbor vyzaduje návrh na

- a) zástupcu Revolučného odborového hnutia od okresnej správy nemocenského poistenia,
- b) zástupcu výrobných družstiev od krajského výboru Slovenského zväzu výrobných družstiev,
- c) zástupcu Československej ľudovej armády od okresnej vojenskej správy,
- d) zástupcu Zboru národnej bezpečnosti a vojsk ministerstva vnútra od krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti,
- e) zástupcu Zboru nápravnej výchovy Slovenskej socialistickej republiky od útvaru tohto zboru, ktorý pôsobí v územnom obvode okresného národného výboru,
- f) zástupcu jednotných roľníckych družstiev od okresného výboru Zväzu družstevných roľníkov,
- g) zástupcu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov od okresného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov,
- h) lekárov štátnej zdravotníckej správy, ozbrojených síl, Zboru národnej bezpečnosti a vojsk ministerstva vnútra a železničného zdravotníctva a lekára - člena Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov od príslušných orgánov a organizácií.

§ 2

Pred voľbou ďalších členov posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia¹⁾ krajský národný výbor vyžaduje návrh na

- a) zástupcu Revolučného odborového hnutia od krajskej správy nemocenského poistenia,
- b) zástupcu výrobných družstiev od krajského výboru Slovenského zväzu výrobných družstiev,
- c) zástupcu Československej ľudovej armády od krajskej vojenskej správy,
- d) zástupcu Zboru národnej bezpečnosti a vojsk ministerstva vnútra od krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti,
- e) zástupcu Zboru nápravnej výchovy Slovenskej socialistickej republiky od Ministerstva spravodlivosti Slovenskej socialistickej republiky - Správy Zboru nápravnej výchovy,
- f) zástupcu jednotných roľníckych družstiev od Slovenského výboru Zväzu družstevných roľníkov,
- g) zástupcu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov od Ústredného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov,
- h) lekárov štátnej zdravotníckej správy, ozbrojených síl, Zboru národnej bezpečnosti a vojsk ministerstva vnútra a železničného zdravotníctva a lekára - člena Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov od príslušných orgánov a organizácií.

§ 3

(1) Na zasadnutí posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia musí byť okrem predsedu alebo podpredsedu a členov uvedených v zákone Slovenskej národnej rady č. 132/1975 Zb. o pôsobnosti orgánov Slovenskej socialistickej republiky v sociálnom zabezpečení v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 140/1982 Zb. (ďalej len „zákon SNR“) prítomný aj zástupca Revolučného odborového hnutia. Namiesto zástupcu Revolučného odborového hnutia musí byť na zasadnutí komisie prítomný

- a) zástupca jednotných roľníckych družstiev, ak je účastníkom konania člen jednotného roľníckeho družstva alebo jednotlivo hospodáriaci roľník (spolupracujúci člen jeho rodiny),
- b) zástupca výrobných družstiev, ak je účastníkom konania člen výrobného družstva,
- c) zástupca Československej ľudovej armády (Zboru národnej bezpečnosti alebo Zboru nápravnej výchovy Slovenskej socialistickej republiky) pri posudzovaní príslušníka Československej ľudovej armády (Zboru národnej bezpečnosti a vojsk ministerstva vnútra alebo Zboru nápravnej výchovy Slovenskej socialistickej republiky) z povolania a ak nejde len o kontrolnú lekársku prehliadku aj lekár ozbrojených síl.

(2) Ak je účastníkom konania maloletý, posudková komisia sociálneho zabezpečenia rokuje a uznáva sa za prítomnosti dorastového lekára alebo detského lekára štátnej zdravotníckej správy a pracovníka orgánu starostlivosti o deti príslušného národného výboru.

(3) Ak je účastníkom konania účastník odboja, musí byť na zasadnutí posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia prítomný aj zástupca Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov.

(4) Na rokovaní posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia je vždy prítomný tajomník komisie, ktorým je spravidla pracovník príslušného odboru národného výboru.

§ 4

(1) Na zasadnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia možno podľa potreby prizvať

- a) zástupcu závodného výboru základnej organizácie Revolučného odborového hnutia organizácie, v ktorej účastník konania pracuje alebo naposledy pracoval, prípadne zástupcu vyššieho orgánu Revolučného odborového hnutia,

- b) zástupcu sociálneho orgánu jednotného roľníckeho družstva alebo výrobného družstva, v ktorom družstevník je alebo naposledy bol pracovne činný,
- c) zástupcu organizácie, v ktorej účastník konania je alebo naposledy bol pracovne činný,
- d) zástupcu miestneho národného výboru, v ktorého územnom obvode má účastník konania bydlisko,
- e) zástupcu Zväzu invalidov v Slovenskej socialistickej republike, prípadne ďalších spoločenských organizácií,
- f) zástupcu príslušného nápravno-výchovného ústavu, ak ide o odsúdeného, ktorý je vo výkone trestu odňatia slobody,
- g) ošetrojúceho lekára posudzovaného, ak je to nevyhnutné v záujme posúdenia zdravotného stavu účastníka konania,
- h) iných občanov, od ktorých možno očakávať, že prispievajú k objasneniu závažných okolností, dôležitých pre rokovanie komisie.

(2) Zástupcovia orgánov a organizácií uvedených v predchádzajúcom odseku a zástupcovia orgánov sociálneho zabezpečenia musia byť pozvaní na zasadnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia, ak o to tieto orgány (organizácie) požiadajú. Rovnako musí byť na zasadnutie komisie pozvaný na požiadanie ošetrojúci lekár posudzovaného.

§ 5

(1) Lekársku správu potrebnú na rokovanie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia pripraví ošetrojúci lekár posudzovaného; ak ide o chorobu z povolania, pripraví túto správu lekár oddelenia (kliniky) pracovného lekárstva príslušného ústavu národného zdravia. Lekárska správa ošetrojúceho lekára, prípadne odborného lekára, sa predkladá prostredníctvom posudkového oddelenia nemocnice s poliklinikou a po preskúmaní a overení jej správnosti a úplnosti na tomto oddelení.

(2) Potrebnú zdravotnú dokumentáciu na zasadnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia vydáva zdravotnícke zariadenie.

(3) Lekári, ktorí sú členmi posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia okresného národného výboru, spolupracujú s lekáorskými poradnými komisiami (s lekáorskými komisiami). Lekári, ktorí sú členmi posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia okresného národného výboru i krajského národného výboru, kontrolujú správnosť a úplnosť zdravotnej dokumentácie a na zasadnutí posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia podľa potreby vyšetrujú posudzovaného občana znovu; sú zodpovední za posúdenie zdravotného stavu posudzovaného občana a vyjadrujú sa najmä o tom, či jeho zdravotný stav je dlhodobe nepriaznivý a kedy táto zmena nastala.

(4) Posudkové komisie sociálneho zabezpečenia zasadaajú spravidla v zdravotníckych zariadeniach štátnej zdravotníckej správy a vo veľkých organizáciách, ktoré majú zdravotnícke zariadenia s potrebným vybavením.

§ 6

Členovia posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia a občania pozvaní na zasadnutie komisie (§ 4) sú povinní zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli v súvislosti s rokovaním a rozhodovaním komisie.

§ 7**Konanie o kúpeľnej starostlivosti**

(1) Okresný národný výbor rozhoduje o kúpeľnej starostlivosti svojou posudkovou komisiou sociálneho zabezpečenia na základe návrhu na kúpeľnú starostlivosť (ďalej len „návrh“).

(2) Pred prerokovaním návrhu v posudkovej komisii sociálneho zabezpečenia posudkový lekár sociálneho zabezpečenia návrh preskúma a zabezpečí jeho úplnosť.

(3) Posudková komisia sociálneho zabezpečenia prerokuje návrh do 30 dní od jeho doručenia okresnému národnému výboru, prípadne od jeho doplnenia potrebnými údajmi.

(4) Ak posudková komisia sociálneho zabezpečenia zistí, že návrhu nemožno vyhovieť, vydá rozhodnutie podľa všeobecných predpisov o správnom konaní.

(5) V ostatných prípadoch posudková komisia sociálneho zabezpečenia najneskoršie do 10 dní od prerokovania oznámi účastníkovi konania, že mu poskytne kúpeľnú starostlivosť za predpokladu, že okresný národný výbor dostane vhodný poukaz a že kúpeľnú starostlivosť odôvodňuje aj poradie zdravotnej a inej naliehavosti. Súčasne ho upozorní, že v prípade, ak mu nepridelí poukaz na kúpeľnú liečbu do jedného roka od doručenia návrhu okresnému národnému výboru, bude sa mu môcť neskoršie poskytnúť kúpeľná starostlivosť len na základe nového návrhu. Poradie zdravotnej a inej naliehavosti určí posudková komisia sociálneho zabezpečenia, keď dostane vhodný poukaz.

**DRUHÝ DIEL
DÁVKOVÉ KOMISIE****Volba členov****§ 8**

Pred voľbou ďalších členov dávkovej komisie^{a)} okresný národný výbor vyžaduje návrh na

- a) zástupcu Revolučného odborového hnutia od okresnej správy nemocenského poistenia,
- b) zástupcu výrobných družstiev od krajského výboru Slovenského zväzu výrobných družstiev,
- c) zástupcu jednotných roľníckych družstiev od okresného výboru Zväzu družstevných roľníkov,
- d) zástupcu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov od okresného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov,
- e) občanov, ktorí majú blízky vzťah k sociálnemu zabezpečeniu od príslušných socialistických organizácií.

§ 9

Pred voľbou ďalších členov dávkovej komisie^{a)} krajský národný výbor vyžaduje návrh na

- a) zástupcu Revolučného odborového hnutia od krajskej správy nemocenského poistenia,
- b) zástupcu výrobných družstiev od krajského výboru Slovenského zväzu výrobných družstiev,
- c) zástupcu jednotných roľníckych družstiev od Slovenského výboru Zväzu družstevných roľníkov,
- d) zástupcu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov od Ústredného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov,
- e) občanov, ktorí majú blízky vzťah k sociálnemu zabezpečeniu od príslušných socialistických organizácií.

§ 10

(1) Na zasadnutí dávkovej komisie musí byť okrem predsedu alebo podpredsedu prítomný aj zástupca Revolučného odborového hnutia. Namiesto zástupcu Revolučného odborového hnutia musí byť na zasadnutí komisie prítomný

- a) zástupca jednotných roľníckych družstiev, ak je účastníkom konania člen jednotného roľníckeho družstva alebo jednotlivo hospodáriaci roľník (spolupracujúci člen jeho rodiny),
- b) zástupca výrobných družstiev, ak je účastníkom konania člen výrobného družstva.

(2) Na rokovaní dávkovej komisie je vždy prítomný tajomník komisie, ktorým je spravidla pracovník príslušného odboru národného výboru.

(3) Ak rozhodnutie dávkovej komisie závisí aj na riešení otázok, ktoré patria do pôsobnosti posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia, rozhodnutie, prípadne posudok posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia, je pre dávkovú komisiu záväzný.

§ 11

Ustanovenia § 4 a 6 platia i pre zasadnutie dávkovej komisie.

TRETÍ DIEĽ**KOMISIA STAROSTLIVOSTI O RODINU A DETI****§ 12**

Pred voľbou ďalších členov komisie starostlivosti o rodinu a deti^{1b)} národný výbor vyžaduje návrhy, ak ide o spoločenské organizácie, od príslušných orgánov najmä Revolučného odborového hnutia, Socialistického zväzu mládeže, Slovenského zväzu žien a Československého Červeného kríža.

§ 13

(1) Ak to vyžaduje povaha veci, prizve predseda alebo podpredseda komisie rodičov dieťaťa alebo iné osoby zodpovedné za jeho výchovu, zástupcu školy, ktorú dieťa navštevuje, zástupcu organizácie, v ktorej je maloletý pracovne činný, zástupcu orgánu sociálneho zabezpečenia, prípadne zástupcov spoločenských organizácií.

(2) Zástupcovia organizácií uvedených v predchádzajúcom odseku a zástupcovia orgánov sociálneho zabezpečenia musia byť pozvaní na zasadnutie komisie, ak o to tieto organizácie alebo orgány požiadajú.

(3) Na rokovaní komisie starostlivosti o rodinu a deti je vždy prítomný tajomník komisie, ktorým je spravidla pracovník príslušného odboru národného výboru.

(4) Ustanovenia § 6 platia i pre zasadnutie komisie starostlivosti o rodinu a deti.

DRUHÁ ČASŤ
PODMIENKY A SPÔSOB POSKYTOVANIA DÁVOK A SLUŽIEB SOCIÁLNEJ STAROSTLIVOSTI

PRVÝ DIEL
STAROSTLIVOSŤ O RODINU A DETI

§ 14

Výchovná a poradenská činnosť

(1) Národné výbory organizujú, zabezpečujú a koordinujú výchovu občanov k manželstvu a k zodpovednému rodičovstvu prostredníctvom svojich komisií, okresných zborov pre občianske záležitosti, koordinačných zborov, kultúrnych, školských, zdravotníckych a sociálnych zariadení, ktoré spravujú; využívajú pritom spoluprácu so socialistickými organizáciami.

(2) Miestne národné výbory organizujú výchovu k manželstvu a zodpovednému rodičovstvu najmä kultúrnou, zdravotníckou a sociálno-výchovnou činnosťou; v rámci tejto činnosti usporadúvajú osobitné besedy so snúbencami, prednášky a kurzy.

(3) Miestne národné výbory v strediskových obciach a mestské národné výbory v rámci poradenských služieb rodinám s deťmi, najmä osamelým matkám (otcom) starajúcim sa o nezaopatrené deti a farchavým ženám podávajú informácie v otázkach uplatnenia nárokov na dávky spoločenskej pomoci rodinám s deťmi, vo veciach starostlivosti a výchovy detí a o možnostiach poskytovania sociálnej starostlivosti v pôsobnosti národných výborov, osobitne služieb sociálnoprávnej ochrany a manželského a predmanželského poradenstva.

§ 15

Vyhľadávacia činnosť

(1) Okresné národné výbory

- a) vyhľadávajú rodiny s nezaopatrenými deťmi a farchavé ženy, ktoré žijú v nepriaznivých životných pomeroch; pritom osobitnú pozornosť venujú rodinám s väčším počtom detí, neúplným rodinám, rodinám, kde sú matka alebo otec vážne chorí, rodinám ohrozeným rozvratom a rodinám alkoholikov a pôsobia na odstránenie príčin a dôsledkov ich nepriaznivých životných pomerov vhodnými formami sociálnej starostlivosti,
- b) vyhľadávajú deti, ktorých rodičia či iné osoby zodpovedné za ich výchovu neplnia svoje povinnosti, ohrozujú alebo narušujú ich výchovu, a pôsobia na odstránenie príčin a dôsledkov nežiadúceho prostredia.

(2) Miestne národné výbory sa zúčastňujú na činnosti uvedenej v odseku 1; ak nemôže miestny národný výbor sám poskytnúť dostatočnú pomoc a dosiahnuť nápravu, upozorní okresný národný výbor na občanov, ktorí potrebujú sociálnu starostlivosť a spolupôsobí pri jej poskytovaní. Miestny národný výbor oznámi okresnému národnému výboru najmä prípady, keď rodičia alebo iné zodpovedné osoby zanedbávajú plnenie svojich povinností pri výchove detí závažným spôsobom, prípadne keď treba dieťa (deti) umiestniť do výchovy nahrádzajúcej výchovu rodičov.

(3) Okresné národné výbory vykonávajú sociálnoprávnu ochranu maloletých. Rodičom, iným občanom zodpovedným za výchovu detí a farchavým ženám poskytujú pomoc; v odôvodnených prípadoch im vyhotovujú potrebné podania, konajú v ich záujme na ostatných orgánoch, organizáciách a zariadeniach a podľa potreby im sprostredkujú ďalšiu pomoc.

§ 16**Ochrana detí pred škodlivými vplyvmi**

Miestne národné výbory

- a) zakročujú v prospech detí, ktorým rodičia alebo iní občania zodpovední za ich výchovu neposkytujú riadnu starostlivosť a pôsobia na odstraňovanie príčin, ktoré tieto nedostatky spôsobujú. Závažné nedostatky oznamujú okresnému národnému výboru;
- b) dozerajú, aby sa deťom a mladistvým nepodávali alebo nepredávali alkoholické nápoje, aby sa deti mladšie ako 15 rokov nezdržovali bez dozoru osôb zodpovedných za ich výchovu vo verejných miestnostiach, kde sa také nápoje podávajú;
- c) dozerajú, aby usporiadatelia filmových, divadelných a koncertných predstavení nedovolili deťom a mladistvým účasť na predstaveniach a podujatiach mládeži neprístupných.

Výchovné opatrenia**§ 17**

(1) Ak rodičia alebo iní občania zodpovední za výchovu dieťaťa zanedbávajú svoje povinnosti, ak sami alebo iní občania narušajú výchovu dieťaťa alebo ak je správanie dieťaťa závadné, prešetrí miestny národný výbor všetky okolnosti prípadu a prerokuje so zúčastnenými odstránenie nedostatkov vo výchove dieťaťa.

(2) Ak nemožno očakávať, že samo prerokovanie zabezpečí nápravu, a ak to vyžaduje záujem spoločnosti, miestny národný výbor

- a) v menej závažných prípadoch napomenie maloletého, prípadne občanov, ktorých správanie bolo závadné; pritom môže požiadať spoločenské organizácie na pracovisku týchto občanov, aby ich viedli k náprave,
- b) v závažnejších prípadoch, alebo ak predchádzajúce napomenutie bolo neúčinné, určí nad maloletým dohľad.

(3) Súčasťou výkonu dohľadu je povinnosť v súčinnosti so školou a so spoločenskými organizáciami v bydlisku alebo na pracovisku sústavne výchovne pôsobiť na maloletého a na občanov, ktorí zodpovedajú za jeho výchovu a sledovať, ako sa maloletý správa, ako sa o maloletého starajú rodičia alebo iní občania zodpovední za jeho výchovu a podľa potreby podávať podnety na ďalšie opatrenia v záujme jeho riadnej výchovy.

(4) Ak treba osobitne chrániť maloletého pred škodlivými vplyvmi, uloží miestny národný výbor v strediskovej obci alebo mestský národný výbor a ak nie sú príslušné, okresný národný výbor maloletému primerané obmedzenie; môže maloletému najmä zakázať návštevu podnikov a zábav preň nevhodných alebo styk s občanmi, ktorí môžu mať nepriaznivý vplyv na jeho výchovu. O tomto opatrení upovedomí školu, prevádzkovateľa podnikov a zábav a občana, ktorý mal nepriaznivý vplyv na maloletého. Okresný národný výbor upovedomí o tomto opatrení aj miestny národný výbor.

(5) Miestny národný výbor v strediskovej obci, mestský národný výbor a okresný národný výbor v súčinnosti s miestnym národným výborom sleduje, či maloletý dodržiava uložené obmedzenia.

(6) Miestny národný výbor upovedomí o opatreniach podľa odsekov 2 a 4 okresný národný výbor a súd.

§ 18

(1) Ak opatrenia uvedené v § 17 ods. 2 neurobí miestny národný výbor, vykoná ich okresný národný výbor; pritom platia primerane ustanovenia § 17 ods. 3 a 5.

(2) V prípadoch, ktorými sa už zaoberal súd, môže okresný národný výbor rozhodovať, len ak mu súd postúpi vec na vybavenie.

(3) Dohľad vykonáva okresný národný výbor v súčinnosti s dôverníkom starostlivosti o deti, s miestnym (mestským) národným výborom, so školou a so spoločenskými organizáciami v mieste bydliska alebo pracoviska; pritom sústavne sleduje, ako sa dieťa správa, ako sa oň rodičia alebo iní občania zodpovední za jeho výchovu starajú; výchovne pôsobí na dieťa i na uvedených občanov a v prípade potreby s ohľadom na výsledky tohto pôsobenia prijme alebo navrhne ďalšie opatrenia v záujme dieťaťa.

§ 19

Pomoc deťom v naliehavých prípadoch

(1) Miestne národné výbory poskytujú deťom v naliehavých prípadoch okamžitú pomoc, najmä ak sa dieťa ocitne bez akejkoľvek starostlivosti rodičov alebo iných občanov zodpovedných za jeho výchovu, a to v dôsledku úmrtia alebo vážneho ochorenia týchto osôb alebo ak hrozí dieťaťu vážna ujma na živote alebo zdraví v dôsledku zanedbania starostlivosti o dieťa a nemožno čakať, kým v jeho prospech urobí opatrenia okresný národný výbor alebo súd.

(2) Opatrenia podľa odseku 1 oznámi miestny národný výbor okamžite okresnému národnému výboru, ktorý vykoná v záujme dieťaťa ďalšie potrebné opatrenia.

§ 20

Umiestnenie dieťaťa do náhradnej výchovy

(1) Okresné národné výbory podávajú súdu návrh na nariadenie ústavnej výchovy v prípadoch, v ktorých sa nedostatky v rodinnej výchove prejavili vážnou mravnou narušenosťou dieťaťa, alebo ak je dieťa v doterajšom prostredí vážne ohrozené vo svojom telesnom alebo duševnom vývoji, iné výchovné opatrenia nevedli k cieľu a zverenie dieťaťa do výchovy iného občana sa nejaví účelné alebo postačujúce. Ústavnú výchovu môžu okresné národné výbory navrhnúť aj vtedy, ak sa dieťa ocitlo bez akejkoľvek riadnej starostlivosti a nie je možné ho zveriť do výchovy iného občana.

(2) Ak treba bez odkladu umiestniť dieťa do starostlivosti nahradzujúcej výchovu rodičov, pretože sa nik oň riadne nestará, alebo jeho život, zdravie a vývoj v doterajšom prostredí je vážne ohrozený, rozhodne predbežne okresný národný výbor o jeho okamžitom umiestnení v rodine zaručujúcej priaznivé podmienky pre jeho všestranný vývoj alebo o jeho umiestnení v ústave; o svojom opatrení upovedomí súd a podá mu návrh na rozhodnutie.

(3) V prípadoch, v ktorých súd rozhodne o umiestnení dieťaťa do výchovy iného občana alebo nariadi ústavnú výchovu alebo ochrannú výchovu, sprostredkuje okresný národný výbor umiestnenie dieťaťa do výchovy nahradzujúcej výchovu rodičov, prípadne do zariadení ústavnej alebo ochrannej výchovy.

(4) Okresné národné výbory zisťujú podmienky ďalšej výchovy detí v rodine, ak má byť zrušená ústavná alebo ochranná výchova, pôsobia na zlepšenie výchovného prostredia v takýchto rodinách a sledujú pomery detí, ktoré sa do rodiny vrátili po skončení ústavnej alebo ochrannej výchovy, alebo mladistvých, ktorí sa do rodiny vrátili po skončení výkonu trestu odňatia slobody; miestne národné výbory spolupôsobia pri výkone tejto činnosti a oznamujú okresnému národnému výboru rozhodujúce skutočnosti, ktoré pritom zistia.

(5) Okresné národné výbory pri zaradovaní mladistvých podmiennečne odsúdených a mladistvých po skončení ústavnej alebo ochrannej výchovy a po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody do učebného alebo pracovného pomeru spolupracujú najmä s hospodárskymi organizáciami, s orgánmi Revolučného odborového hnutia a Socialistickým zväzom mládeže v organizáciách a poskytujú týmto mladistvým zvýšenú výchovnú a sociálnu starostlivosť.

§ 21

Starostlivosť o deti zverené do výchovy iných občanov

(1) Okresné národné výbory pravidelne sledujú telesný a duševný vývoj detí zverených do výchovy iných občanov ako rodičov. Za tým účelom najmenej raz za štvrt roka navštívia rodinu, v ktorej dieťa žije, a v prípade potreby poskytnú občanovi zodpovednému za výchovu dieťaťa, prípadne dieťaťu pomoc, potrebnú na jeho všestranný vývoj.

(2) Pokiaľ súd neustanoví dieťaťu opatrovníka alebo pokiaľ sa tento opatrovník neujme svojej funkcie, vykonávajú okresné národné výbory v záujme detí neodkladné úkony.

(3) Na základe rozhodnutia súdu vykonáva okresný národný výbor funkciu opatrovníka.

§ 22

Sprostredkovanie osvojenia

(1) Okresné národné výbory vyhľadávajú deti vhodné na osvojenie a občanov vhodných stať sa osvojiteľmi. Prešetrujú, či títo občania spôsobom svojho života a života svojej rodiny poskytujú záruku, že dieťa budú vychovávať na jeho prospech a v záujme spoločnosti, a pôsobia na to, aby osvojenie bolo pre dieťa čo najprospešnejšie.

(2) Krajské národné výbory zabezpečujú prehľad detí vhodných na osvojenie, občanov vhodných stať sa osvojiteľmi a pôsobia na to, aby sa vhodným občanom na osvojenie odporučili vhodné deti.

Dávky sociálnej starostlivosti

§ 23

Vecná pomoc

Vecnú pomoc poskytuje miestny národný výbor v strediskovej obci, mestský národný výbor a okresný národný výbor sociálne odkázaným rodičom s nezaopatrenými deťmi, najmä osamelým matkám (otcom), ťarchavým ženám a nezaopatreným deťmi, ak nie sú ich potreby zabezpečené ináč. V rámci nej poskytujú sa predmety na uspokojovanie životných potrieb, najmä výživy, ošatenia a vybavenia domácnosti.

§ 24

Peňažné príspevky

(1) Jednorazový peňažný príspevok poskytuje miestny národný výbor v strediskovej obci, mestský národný výbor a okresný národný výbor na úhradu nákladov, ktoré vznikli v dôsledku mimoriadnych životných situácií občanom uvedeným v § 23, ak sú naň sociálne odkázaní.

(2) Na zabezpečenie výživy alebo na úhradu nákladov na životné potreby, ktoré sa pravidelne opakujú, prípadne na úhradu nákladov spojených s diétnym stravovaním, možno poskytnúť občanom uvedeným v § 23 opakujúci sa peňažný príspevok.

§ 25

Dávky sociálnej starostlivosti uvedené v § 23 a 24 možno poskytnúť aj iným občanom, ktorí majú dieťa v priamej starostlivosti.

§ 26

Dávky sociálnej starostlivosti uvedené v § 23 a 24 možno poskytnúť deťom, len ak nemožno uspokojiť ich potreby poskytnutím príspevku na výživu,^{1c)} s výnimkou prípadov, keď uspokojenie základných životných potrieb dieťaťa neznesie odklad. Poskytovanie ostatných jednotlivých dávok sociálnej starostlivosti sa navzájom nevyklučuje.

§ 27

Pôžičky

(1) Okresné národné výbory môžu v mimoriadnych prípadoch poskytnúť bezúročné pôžičky občanom uvedeným v § 22, ak sa prechodne ocitli v nepriaznivých životných pomeroch, ktoré môžu za pomoci pôžičky prekonať, a ak môžu poskytnutú pôžičku splatiť bez toho, aby tým bolo ohrozené zabezpečenie ich životných potrieb.

(2) Pôžičku možno poskytnúť najmä na úhradu nákladov spojených s uspokojovaním základných životných potrieb, najmä na výživu, ošatenie a vybavenie domácnosti.

§ 28

Opatrovateľská služba pre rodiny s deťmi

(1) Účelom opatrovateľskej služby pre rodiny s deťmi je poskytnúť pomoc rodinám pri starostlivosti o deti (spravidla do desiatich rokov veku) a pri vedení domácnosti vtedy, ak si ju nemôže rodina sama zabezpečiť pre vážne prekážky.

(2) Za vážne prekážky sa považujú najmä:

- a) choroba, rekonvalescencia, kúpeľná liečba, úmrtie alebo náhle odlúčenie jedného alebo oboch rodičov,
- b) pôrod, šestonedelie, starostlivosť o viac malých detí, starostlivosť o invalidné dieťa,
- c) vo výnimočných prípadoch aj to, že osamelá matka, otec, prípadne iná osamelá osoba, v priamej starostlivosti ktorej sa dieťa nachádza, nastúpi do práce, pretože už vyčerpala podporu pri ošetrovaní člena rodiny podľa predpisov o nemocenskom poistení²⁾ alebo o zabezpečení v chorobe a zabezpečení matky a dieťaťa.³⁾

(3) Opatrovateľská služba sa poskytuje sociálne odkázaným rodinám bezplatne, ostatným za úplnú alebo čiastočnú úhradu s prihliadnutím na príjmy, rodinné a majetkové pomery rodiny.

§ 29

Aktívny starostlivosť o rodinu a deti

Miestny národný výbor zriaďuje na plnenie úloh v starostlivosti o rodinu a deti aktívny starostlivosť o rodinu a deti z radov svojich poslancov a z dobrovoľných spolupracovníkov, predovšetkým funkcionárov a členov spoločenských organizácií.

§ 29a**Dôverníci starostlivosti o deti**

(1) Okresné národné výbory zriaďujú na plnenie úloh v sociálnej starostlivosti o rodinu a deti zbor dôverníkov starostlivosti o deti. Za členov tohto zboru vymenúvajú občanov, ktorých vzťah k socialistickej spoločnosti, osobné vlastnosti, spôsob života, pomer k deťom a schopnosť výchovne pôsobiť poskytujú záruku, že budú svedomite a podnetne plniť zverené úlohy. Pri vymenúvaní prihliadajú na návrhy miestnych národných výborov, prípadne občianskych výborov a spoločenských organizácií.

(2) Dôverníci starostlivosti o deti zisťujú, ako rodiny plnia svoje spoločenské funkcie pri výchove detí, pomáhajú pri odstraňovaní nedostatkov a pôsobia pri výkone určeného dohľadu. Plnia ďalšie úlohy, ktorými ich poverí národný výbor pri starostlivosti o rodinu a deti.

(3) Obvod, v ktorom má dôverník starostlivosti o deti vykonávať svoju činnosť, určí okresný národný výbor tak, aby sa využili dôverníkove poznatky o miestnych pomeroch na úspešné plnenie úloh. Okresný národný výbor vydá dôverníkovi starostlivosti o deti preukaz o vymenovaní.

§ 30**Spolupráca s inými orgánmi**

Národné výbory spolupracujú s hospodárskymi a spoločenskými organizáciami, so školami, súdmi, s orgánmi Verejnej bezpečnosti a zdravotníckymi zariadeniami; okresné národné výbory osobitne spolupracujú so zariadeniami, v ktorých sa vykonáva ústavná alebo ochranná výchova, a krajské národné výbory s detskými diagnostickými ústavmi, s diagnostickými ústavmi pre mládež a nápravno-výchovnými ústavmi.

DRUHÝ DIEL**STAROSTLIVOSŤ O OBČANOV ŤAŽKO POSTIHNUTÝCH NA ZDRAVÍ A O STARÝCH OBČANOV****§ 31****Dávky a služby sociálnej starostlivosti**

(1) Miestne národné výbory poskytujú občanom ťažko postihnutým na zdraví a starým občanom, ktorí sú sociálne odkázaní, príspevok na spoločné stravovanie, jednorazový peňažný príspevok a vecnú pomoc. Výšku príspevku určia s prihliadnutím na ich príjmy a rodinné a majetkové pomery.

(2) Miestne národné výbory zabezpečujú občanom uvedeným v odseku 1 spoločné stravovanie v závodných a diétnych jedálňach, v jedálňach jednotných roľníckych družstiev a v zariadeniach verejného stravovania, prípadne dovozom stravy z týchto jedální alebo z ústavov sociálnej starostlivosti do klubov dôchodcov.

(3) Vecná pomoc sa uskutočňuje zabezpečením namáhavých pracovných úkonov - nevyhnutných na zabezpečenie prevádzky a údržby domácnosti, ktoré občan nemôže pre svoj zdravotný stav alebo vek vykonať sám, prípadne poskytnutím predmetov potrebných na uspokojovanie životných potrieb.

(4) Jednorazový peňažný príspevok sa poskytuje na úhradu mimoriadnych nevyhnutných nákladov, ktoré nemôže občan uhradiť zo svojich bežných príjmov.

(5) Občanom s ťažkými chybami nosného a pohybového ústrojenstva obmedzujúcimi v značnom rozsahu ich pohyblivosť a v prípadoch hodných osobitného zreteľa aj nevidomým môže miestny národný výbor¹⁾ poskytnúť aj jednorazový peňažný príspevok na úpravu bytu až do výšky 70% preukázaných nákladov.

(6) Občan, ktorému sa poskytol peňažný príspevok podľa predchádzajúceho odseku, je povinný bez meškania oznámiť miestnemu národnému výboru, ktorý príspevok poskytol, výmenu, predaj bytu alebo inú zmenu vlastníckeho alebo užívacieho práva k bytu alebo nehnuteľnosti. Miestny národný výbor určí, či a akú výšku z poskytnutého príspevku je tento občan povinný vrátiť, ak od poskytnutia príspevku neuplynulo 10 rokov.

(7) Účasť na kultúrnom a spoločenskom živote zabezpečujú miestne národné výbory občanom ťažko postihnutým na zdraví a starým občanom najmä tým, že zriaďujú kluby dôchodcov. Zabezpečujú tiež možnosť návštevy divadelných a filmových predstavení, koncertov, výstav a iných kultúrnych a športových podujatí za znížené vstupné alebo bezplatne.

(7) Okresné národné výbory, prípadne mestské národné výbory môžu pre občanov ťažko postihnutých na zdraví a pre starých občanov zabezpečovať rekreačné zájazdy, prípadne krátkodobé, najviac týždňové rekreácie. Na úhradu nákladov s tým spojených môžu sociálne odkázaným občanom poskytnúť jednorazový peňažný príspevok.

§ 32

Opatrovateľská služba

(1) Opatrovateľskú službu poskytujú národné výbory občanom ťažko postihnutým na zdraví a starým občanom, ktorí nie sú schopní sami si obstaráť nevyhnutné práce v domácnosti alebo ktorí pre nepriaznivý zdravotný stav potrebujú ošetrovanie inou osobou, pokiaľ potrebnú starostlivosť im nemôžu poskytnúť rodinní príslušníci, ktorí s nimi žijú v spoločnej domácnosti.⁴⁾ Opatrovateľská služba sa neposkytuje pri karanténe nariadenej pre podozrenie z nákazy prenosnou chorobou a pri ochorení takouto chorobou.

(2) Opatrovateľská služba zahŕňa bežné práce nevyhnutné na udržiavanie domácnosti, obstarávanie nákupov a donášku jedla, najmä obedov a vykonávanie jednoduchých ošetrovateľských úkonov.

(3) Opatrovateľská služba sa poskytuje sociálne odkázaným občanom bezplatne. Ostatným občanom sa poskytuje za úplnú alebo čiastočnú úhradu s prihliadnutím na ich vek a zdravotný stav. Výška úhrady sa určí podľa príjmov, rodinných a majetkových pomerov odkázaného občana, prípadne jeho rodinných príslušníkov, od ktorých možno požadovať úhradu za poskytnutie služby (manžel, deti alebo rodičia). Najvyššia suma úhrady za jednotlivé úkony opatrovateľskej služby sa ustanovuje v prílohe 1 vyhlášky.

Opakujúce sa peňažné príspevky

§ 33

Sociálne odkázaným občanom postihnutým chorobou, ktorá vyžaduje diétne stravovanie, najmä občanom chorým na aktívnu tuberkulózu cukrovku alebo postihnutým iným ochorením vyžadujúcim nákladné diétne stravovanie, poskytuje okresný národný výbor opakujúci sa príspevok na úhradu zvýšených nákladov na stravovanie. Príspevok sa poskytuje na žiadosť doloženú lekárskou správou, prípadne na návrh príslušného zdravotníckeho zariadenia.

§ 34

Občanom používajúcim zložité ortopedické pomôcky, ktorí sa pripravujú na pracovné uplatnenie, sú sústavne pracovne činní alebo vykonávajú sústavnú verejnú činnosť, môžu okresné národné výbory poskytovať opakujúci sa príspevok na zvýšené výdavky, ktoré im používanie týchto pomôcok spôsobuje; podmienka sociálnej odkázanosti sa neskúma.

§ 35

Nevidomým občanom, ktorí sú sústavne pracovne činní alebo sa pripravujú na pracovné uplatnenie, poskytujú okresné národné výbory opakujúci sa príspevok na zvýšené výdavky, ktoré súvisia s ich chybou, až do 300 Kčs mesačne. Príspevok sa neposkytuje, ak patrí nevidomému invalidný dôchodok, prípadne príplatok k prídavkom na deti (výchovnému). Príspevok sa ďalej neposkytuje vtedy, ak nevidomý poberá príspevok po dobu prípravy na pracovné uplatnenie³⁾ alebo ak sa mu po dobu tejto prípravy poskytuje bezplatné ubytovanie a stravovanie.

§ 36

Opakujúci sa peňažný príspevok možno poskytovať i iným občanom ťažko postihnutým na zdraví a starým občanom sociálne odkázaným, ak je poskytovanie príspevku odôvodnené mimoriadnymi potrebami.

Účelové príspevky**§ 37**

(1) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorí potrebujú osobitné pomôcky na odstránenie, zmiernenie alebo prekonanie následkov ich postihnutia, najmä nevidomým a nepočujúcim poskytujú okresné národné výbory jednorazový príspevok na kúpu pomôcky, ktorú neposkytuje ani nepožičiava štátna zdravotnícka správa. Príspevok sa poskytuje prednostne tým občanom, ktorí potrebujú uvedenú pomôcku na výkon zamestnania, na prípravu na pracovné uplatnenie alebo na výkon sústavnej verejnej činnosti. Nevidomým občanom sa poskytuje príspevok na kúpu vodiaceho psa a na kúpu prídavného zariadenia k telefónnej ústredni. Občanom, ktorým štátna zdravotnícka správa zapožičala vozík pre invalidov, alebo o jeho zapožičaní sa už rozhodlo, možno poskytnúť jednorazový peňažný príspevok na kúpu mechanického vozíka pre invalidov.

(2) Výška príspevku podľa predchádzajúceho odseku sa určí s prihliadnutím na príjmy a rodinné a majetkové pomery občana, a to spravidla do polovičky kúpnej ceny pomôcky; v prípadoch sociálnej odkázanosti môže byť poskytnutá vyššia suma, a to až do úplnej výšky kúpnej ceny pomôcky. Príspevok nevidomému na kúpu vodiaceho psa sa poskytuje spravidla do plnej výšky nákladov potrebných na kúpu psa, jeho výcvik, ako aj na výdavky spojené s odovzdaním psa nevidomému.

(3) Občan, ktorý vodiaceho psa už nepotrebuje, je povinný ponúknuť ho na kúpu alebo darovať Zväzu invalidov v Slovenskej socialistickej republike, ak mu na vodiaceho psa bol poskytnutý príspevok do úplnej výšky nákladov potrebných na jeho kúpu.

§ 37a

(1) Občanom ťažko postihnutým na zdraví a starým občanom, ktorí sú sociálne odkázaní, poskytuje sa peňažný príspevok na nákup vykurovacej nafty, ak majú zavedené vykurovanie bytu vykurovacou naftou a ak vzhľadom na ich vyšší vek alebo zdravotný stav nemožno požadovať, aby prešli na iný spôsob vykurovania bytu. Výška príspevku sa určí s prihliadnutím na maloobchodnú cenu vykurovacej nafty v čase poskytnutia príspevku. Občanom, ktorých vek alebo zdravotný stav umožňuje, aby si obstarali iný spôsob vykurovania bytu, poskytne sa jednorazový peňažný príspevok na kúpu vykurovacích telies.

(2) Občanom uvedeným v predchádzajúcom odseku sa poskytne pri prechode ich domácnosti z používania propán - butánového plynu na iný zdroj energie, s výnimkou vykurovacej nafty, jednorazový peňažný príspevok na kúpu vykurovacích telies a ďalších spotrebičov.

§ 38

(1) Občanovi s ťažkými chybami nosného a pohybového ústrojenstva, ktorý je odkázaný na individuálnu dopravu, môže okresný národný výbor poskytnúť príspevok na kúpu motorového vozidla s podmienkou, že ho bude tento občan používať sústavne na svoju dopravu; predpokladom poskytnutia uvedeného príspevku je, že ani odkázaný občan ani jeho manželka (manžel, družka, druh) žijúca s ním v spoločnej domácnosti nevlastní motorové vozidlo, s výnimkou jednostopového vozidla.

(2) Občan, ktorému na kúpu motorového vozidla bol podľa odseku 1 poskytnutý príspevok, je povinný bez meškania oznámiť okresnému národnému výboru, ktorý príspevok poskytol, predaj, darovanie alebo iný prevod motorového vozidla do vlastníctva alebo užívania inej osobe; okresný národný výbor určí, či a akú výšku z poskytnutého príspevku je tento občan povinný vrátiť, ak od kúpy motorového vozidla neuplynulo ešte 5 rokov.

(3) Výšku príspevku podľa odseku 1 určí okresný národný výbor s prihliadnutím na cenu vozidla, jeho využitie a na príjmy a majetkové pomery občana a jeho rodiny.

(4) Občanovi so závažným postihnutím končatín poskytne okresný národný výbor na žiadosť príspevok na úpravu motorového vozidla na ručné ovládanie za podmienok ustanovených v odseku 1 vo výške plnej ceny tejto úpravy. Ustanovenie odseku 2 platí obdobne.

§ 39**Mimoriadne výhody pre občanov ťažko postihnutých na zdraví**

(1) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorým ich chyba alebo choroba podstatnou mierou obmedzuje ich pohybovú schopnosť, poskytujú sa podľa druhu a stupňa postihnutia mimoriadne výhody I. až III. stupňa. Posudková komisia sociálneho zabezpečenia určí stupeň telesného postihnutia občana podľa zdravotných postihnutí odôvodňujúcich poskytnutie mimoriadnych výhod, ktoré sú uvedené v prílohe č. 3 tejto vyhlášky; pritom prihliada na chyby, choroby a okolnosti, ktoré vo vzájomnej súvislosti obmedzujú pohybovú schopnosť občana. Sociálna odkázanosť sa neskúma.

(2) Občanom ťažko postihnutým na zdraví poskytujú sa mimoriadne výhody I. stupňa (preukaz ŤP), ktorými sú:

- a) nárok na vyhradené miesto na sedenie vo verejných dopravných prostriedkoch pravidelnej hromadnej dopravy osôb okrem vlakov (vozňov), v ktorých je miesto na sedenie viazané na zakúpenie miestenky,
- b) nárok na prednosť pri osobnom prerokúvaní ich vecí, ak toto prerokovanie vyžaduje dlhšie čakanie, najmä státie; za osobné prerokúvanie vecí sa nepovažuje nákup v obchodoch, ani obstarávanie platených služieb.

(3) Občanom zvlášť ťažko postihnutým na zdraví poskytujú sa mimoriadne výhody II. stupňa (preukaz ZŤP), ktorými sú:

- a) výhody uvedené v predchádzajúcom odseku,
- b) nárok na bezplatnú dopravu pravidelnými spojmi miestnej hromadnej verejnej dopravy osôb (električkami, trolejbusmi, autobusmi a metrom),
- c) polovičná zľava cestovného v druhej vozňovej triede osobného vlaku a rýchliku vnútroštátnej prepravy a v pravidelných vnútroštátnych spojoch autobusovej diaľkovej dopravy.

(4) Občanom zvlášť ťažko postihnutým na zdraví, ktorí potrebujú pri chôdzi a pri používaní hromadných dopravných prostriedkov pomoc sprievodcu, poskytujú sa mimoriadne výhody III.

stupňa (preukaz ZŤP-S), ktorými sú:

- a) výhody uvedené v predchádzajúcich odsekoch,
- b) nárok na bezplatnú dopravu sprievodcu verejnými hromadnými prostriedkami v miestnej a diaľkovej doprave,
- c) u nevidomých nárok na bezplatnú prepravu vodiaceho psa, pokiaľ nemajú sprievodcu.

(5) Občanom zvlášť ťažko postihnutým na zdraví uvedeným v odsekoch 3 a 4 možno poskytnúť polovičnú zľavu vstupného na divadelné a filmové predstavenia, koncerty a iné kultúrne a športové podujatia. Pri poskytnutí zľavy občanom uvedeným v odseku 4 poskytne sa zľava vstupného aj ich sprievodcovi.

(6) Mimoriadne výhody sa neposkytujú, ak by ich používanie bolo v rozpore so zdravotnými záujmami postihnutého občana v zmysle zásad liečebno-preventívnej starostlivosti alebo v rozpore s ochranou zdravia iných občanov pred prenosnými chorobami.

(7) Okresný národný výbor vydáva preukaz oprávňujúci na poskytovanie výhod podľa predchádzajúcich odsekov s vyznačením, o aký druh mimoriadnych výhod ide. Preukaz občana ťažko postihnutého na zdraví, ktorému sa priznali výhody III. stupňa, platí i pre jeho sprievodcu, pokiaľ sprevádza tohto občana.

(8) Posudková komisia sociálneho zabezpečenia okresného národného výboru odníme, prípadne zmení stupeň priznaných mimoriadnych výhod, ak priznaný stupeň nezodpovedá stavu choroby alebo chyby alebo ak mimoriadne výhody boli opätovne zneužitú.

Príspevok na prevádzku motorového vozidla a príspevok na úhradu poistného

§ 40

(1) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorým boli priznané mimoriadne výhody II. alebo III. stupňa a ktorí sú držiteľmi motorových vozidiel, poskytne okresný národný výbor príspevok na prevádzku motorového vozidla a príspevok na úhradu poistného za škody spôsobené prevádzkou motorových vozidiel, prípadne ich časť, ak vozidlo používa držiteľ motorového vozidla pre svoju potrebu a ak ho nepožičiava na dopravu iných osôb.

(2) Príspevky podľa predchádzajúceho odseku možno poskytnúť aj manželovi (manželke) alebo dieťaťu držiteľa motorového vozidla, pokiaľ im boli priznané mimoriadne výhody podľa § 39 odseku 3 alebo 4 a pokiaľ žijú v spoločnej domácnosti s držiteľom motorového vozidla a vozidlo sa používa na ich sústavnú dopravu.

(3) Ak je v spoločnej domácnosti viac postihnutých osôb uvedených v odseku 2, možno poskytnúť príspevok len jednej.

§ 41

(1) Ak nepoužíva občan vozidlo, na prevádzku ktorého bol príspevok podľa § 40 ods. 1 poskytnutý, nepretržite po čas dlhší ako tri mesiace, je povinný ohlásiť túto skutočnosť neodkladne národnému výboru, ktorý mu príspevok poskytol.

(2) Okresný národný výbor upraví alebo odníme príspevok, prípadne jeho zvýšenie, ak zistí, že sa zmenili skutočnosti, za ktorých bol príspevok, prípadne jeho zvýšenie poskytnuté.

(3) Zníženie alebo odňatie príspevku na úhradu poistného možno vykonať len s účinnosťou od 1. januára nasledujúceho kalendárneho roka.

§ 42

(1) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorým boli priznané výhody III. stupňa, sa poskytne príspevok na prevádzku motorového vozidla a príspevok na úhradu poistného najviac vo výške, ktorá je uvedená v prílohe č. 2.

(2) Občanom, ktorým boli priznané výhody II. stupňa, sa poskytuje 50% príspevkov uvedených v prílohe č. 2, pokiaľ ich hrubý mesačný príjem po odpočítaní príslušnej dane z tohto príjmu nepresahuje sumu 2 400 Kčs. Ak presahuje ich príjem túto sumu, poskytuje sa 30% príspevkov uvedených v prílohe č. 2.

(3) Ak sa za podmienok uvedených v § 40 ods. 2 príspevok poskytne manželovi (manželke) alebo dieťaťu držiteľa motorového vozidla, ktorí nemajú vlastný pravidelný príjem, vychádza sa z príjmu držiteľa motorového vozidla.

§ 43

(1) Občanom ťažko postihnutým na zdraví, ktorým boli priznané mimoriadne výhody, trpiacim ťažkou chybou nosného alebo pohybového ústrojenstva alebo úplnou, prípadne praktickou slepotou, ktorí preukážu, že z vážnych dôvodov najazdia viac ako 6000 km ročne, môže byť príspevok na prevádzku motorového vozidla podľa predchádzajúceho ustanovenia zvýšený až na dvojnásobok.

(2) Za vážne dôvody možno považovať najmä dopravu do zamestnania, častejšiu potrebu dochádzať k lekárovi a v primeranom rozsahu, t.j. do jednej štvrtiny celkového počtu vykázaných kilometrov i rekreačné cesty.

§ 44

(1) Príspevok na prevádzku motorového vozidla, prípadne jeho zvýšenie patrí od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po dni, keď sa občan ťažko postihnutý na zdraví stal držiteľom motorového vozidla, prípadne keď mu boli priznané mimoriadne výhody II. alebo III. stupňa.

(2) Príspevok na úhradu poistného za bežný kalendárny rok sa poskytne len vtedy, ak sa občan stal držiteľom motorového vozidla alebo ak mu boli priznané mimoriadne výhody do 30. júna bežného roka. V ostatných prípadoch sa príspevok na úhradu poistného poskytne až začínajúc 1. januárom nasledujúceho kalendárneho roka.

(3) Príspevok na prevádzku motorového vozidla sa vypláca v dvoch splátkach, a to za I. polrok k 1. aprílu a za II. polrok k 1. októbru. Príspevok na úhradu poistného sa vypláca k 1. aprílu.

§ 44a

Občanovi s ťažkými chybami nosného a pohybového ústrojenstva, ktorý je odkázaný na individuálnu dopravu, možno poskytnúť príspevok na celkovú opravu²⁾ motorového vozidla za podmienok ustanovených v § 38 ods. 1 až 3. Príspevok možno poskytnúť len vtedy, ak za predchádzajúcich 5 rokov nebol poskytnutý príspevok na kúpu motorového vozidla alebo príspevok na celkovú opravu motorového vozidla.

Evidencia detí a mladistvých ťažko postihnutých na zdraví**§ 45**

(1) Na zabezpečenie a prehĺbenie komplexnej starostlivosti o deti a mladistvých postihnutých na zdraví vedú okresné národné výbory evidenciu týchto detí a mladistvých.

(2) Okresné národné výbory zaraďujú deti a mladistvých do evidencie na základe hlásenia okresného pediatra, vedúceho dorastového lekára v okrese a pracovníkov orgánov a zariadení školstva, práce a sociálnych vecí.

(3) Evidencia je rozdelená podľa stupňa zdravotného postihnutia na základe kritérií vypracovaných Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky.

§ 46

(1) V evidencii sa vedú deti a mladiství vo veku od 1 roku do 18 rokov, ktorí pre svoje mentálne, telesné alebo zmyslové postihnutie sú odkázaní na trvalú alebo dlhodobú komplexnú koordinovanú zdravotnú, sociálnu a výchovnú starostlivosť.

(2) Do evidencie sa zaraďujú deti a mladiství s ľahším zdravotným alebo duševným postihnutím, ak ich rodina ani v súčinnosti s orgánmi zdravotníctva, školstva a práce a sociálnych vecí nie je schopná zabezpečiť potrebnú starostlivosť.

TRETÍ DIEL**STAROSTLIVOSŤ O OBČANOV, KTORÍ POTREBUJÚ OSOBITNÚ POMOC****§ 47****Starostlivosť o občanov, ktorí potrebujú osobitnú pomoc v dôsledku mimoriadnych udalostí**

(1) Občanom, ktorí sa v dôsledku mimoriadnych udalostí (napríklad živelných pohrôm) ocitli v osobitne ťažkých pomeroch, ktoré nemôžu prekonať vlastným pričinením, ani za pomoci svojej rodiny, poskytuje miestny národný výbor vecnú pomoc, prípadne jednorazový peňažný príspevok na úhradu mimoriadnych nevyhnutných nákladov. Vecná pomoc sa uskutočňuje poskytnutím základných predmetov (ošatenie a predmety nevyhnutné na uspokojenie základných životných podmienok).

(2) Okresné národné výbory môžu poskytnúť občanom uvedeným v odseku 1 na prekonanie následkov mimoriadnych udalostí bezúročné pôžičky, ak títo občania môžu poskytnutú pôžičku splatiť bez toho, aby tým bolo ohrozené zabezpečenie ich životných potrieb alebo životných potrieb ich rodiny.

(3) Pôžičku možno poskytnúť najmä na úhradu nákladov spojených s uspokojovaním životných potrieb, najmä na výživu, ošatenie a vybavenie domácnosti a na úpravu bytu alebo rodinného domčeka.

§ 48**Starostlivosť o občanov, ktorí žijú v mimoriadne ťažkých pomeroch**

(1) Miestne národné výbory strediskových obcí, metské národné výbory a okresné národné výbory uskutočňujú v spolupráci s ostatnými štátnymi orgánmi, hospodárskymi a spoločenskými organizáciami starostlivosť o občanov, ktorí žijú v mimoriadne ťažkých pomeroch a preto potrebujú pomoc spoločnosti na prekonanie dôsledkov a návykov prameniacych z odlišného spôsobu života v minulosti. Sledujú pracovné zaradenie a stabilitu pracovných pomerov týchto občanov, úroveň

starostlivosti o deti a o ich predškolskú a školskú výchovu, materiálnu a kultúrnu úroveň bývania, úroveň poskytovania zdravotníckych služieb týmto občanom, ich kultúrny rozvoj a robia opatrenia na zvýšenie úrovne ich života a na ich postupnú spoločenskú integráciu.

(2) Miestne národné výbory pomáhajú občanom uvedeným v odseku 1 pri zvyšovaní ich životnej úrovne, najmä pri zaradení do trvalého pracovného pomeru; zvýšením úrovne bývania, výživy a výchovy detí, prevýchovou dospelých vedú týchto občanov k dodržiavaniu základných hygienických zásad a k starostlivosti o zdravie.

(3) Okresné národné výbory organizujú a koordinujú v spolupráci s ostatnými štátnymi orgánmi, hospodárskymi a spoločenskými organizáciami starostlivosť o občanov uvedených v odseku 1.

§ 49

Výchovná starostlivosť a poradenská služba

(1) Miestne národné výbory v strediskových obciach, mestské národné výbory a okresné národné výbory poskytujú občanom uvedeným v § 48 ods. 1 výchovnú starostlivosť a poradenskú službu na upevnenie aktívneho vzťahu k práci, rodine a spoločnosti, pri riešení sociálnych problémov a pri prekonávaní zaostalých foriem spôsobu života.

(2) Miestne národné výbory sa zúčastňujú na výchovnej starostlivosti o týchto občanov, sledujú život ich rodín a pomáhajú im riešiť sociálne problémy.

(3) Okresné národné výbory organizujú občanom uvedeným v § 48 ods. 1 odbornú a špecializovanú výchovnú starostlivosť a poradenskú službu pri riešení ich zložitých sociálnych problémov.

§ 50

Výchovná starostlivosť o deti a mládež

(1) Okresné národné výbory usporadúvajú letné rekreačno-výchovné tábory pre výchovne zanedbané a prospechovo zaostávajúce deti občanov uvedených v § 48 ods. 1 v čase hlavných školských prázdnin s cieľom, aby deti získali základné sociálne, zdravotné a kultúrne návyky a doplnili si svoje vedomosti.

(2) Miestne národné výbory strediskových obcí, mestské národné výbory a okresné národné výbory usporadúvajú v rámci mimoškolskej a zdravotnej výchovy pre výchovne zanedbaných mladých občanov uvedených v § 48 ods. 1 sociálnozdravotné a iné kurzy s cieľom upevniť ich sociálne, zdravotné a kultúrne návyky, pripraviť ich na život v rodine a spoločnosti a zaradiť ich do pracovného procesu.

(3) Miestne národné výbory zúčastňujú sa na usporadúvaní letných rekreačno-výchovných táborov a kurzov najmä tým, že pomáhajú pri výbere účastníkov a spolupôsobia pri zabezpečovaní ich účasti.

§ 51

Vecná pomoc a peňažné príspevky

(1) Miestne národné výbory strediskových obcí, mestské národné výbory a okresné národné výbory poskytujú sociálne odkázaným občanom uvedeným v § 48 ods. 1 pomoc zameranú na zvýšenie úrovne bývania a vedenia domácnosti umiestnením detí do jasli, do spoločných zariadení jasle a materská škola, do materských škôl, školských družín a klubov, zaradením do školského stravovania, na vybavenie detí a mládeže do letných rekreačno-výchovných táborov, na vybavenie občanov do sociálno-zdravotných a iných kurzov, na rozvoj záujmovej činnosti a v naliehavých prípadoch aj na uspokojenie základných životných potrieb.

(2) Miestne národné výbory strediskových obcí, mestské národné výbory a okresné národné výbory poskytujú občanom uvedeným v § 48 ods. 1 v naliehavých a odôvodnených prípadoch peňažné príspevky na riešenie ich bytových záležitostí tým, že vykúpujú nevyhovujúce obytné priestory a poskytujú im pomoc pri zabezpečovaní lepšieho bývania s cieľom premiestniť ich zo zaostaleho prostredia, v ktorom žijú, a urýchliť ich spoločenskú integráciu.

ŠTVRTÝ DIEL

STAROSTLIVOSŤ O OBČANOV SPOLOČENSKY NEPRISPÔSOBENÝCH

§ 52

Okruh osôb

Pri starostlivosti o spoločensky neprispôsobených občanov sa národné výbory zameriavajú predovšetkým na

- a) občanov prepustených z výkonu trestu odňatia slobody,
- b) občanov prepustených z protialkoholického alebo iného obdobného liečenia,
- c) občanov žijúcich spôsobom života nedôstojným občana socialistickej spoločnosti.

§ 53

Výchovná a poradenská činnosť

(1) Okresné národné výbory pôsobia výchovne na občanov spoločensky neprispôsobených a pomáhajú im poradenskou činnosťou prekonať sťažené životné pomery, riešiť sociálne dôsledky ich spoločenskej neprispôsobenosti a utvárať v nich aktívny vzťah k práci a k spoločnosti.

(2) Miestne národné výbory sa na starostlivosti o občanov spoločensky neprispôsobených zúčastňujú najmä tým, že sledujú zaradenie týchto občanov do riadneho občianskeho života a pomáhajú pri zabezpečení ich ubytovania.

§ 54

Pomoc pri pracovnom umiestnení

Okresné národné výbory poskytujú občanom spoločensky neprispôsobeným pomoc pri pracovnom uplatnení spočívajúcu spravidla vo vyhľadávaní pracovného miesta vhodného najmä z hľadiska výchovného ovplyvňovania týchto občanov; zároveň sledujú zmeny ich pracovného umiestnenia, hodnotia dôvody týchto zmien a uskutočňujú opatrenia na zamedzenie nežiadúcej fluktuácie týchto občanov.

§ 55

Pomoc pri zabezpečovaní ubytovania

Okresné národné výbory poskytujú občanom spoločensky neprispôsobeným pomoc pri zabezpečení ubytovania. Ak nie je možné zabezpečiť ubytovanie inak, môže zabezpečiť okresný národný výbor ubytovanie v zariadeniach pre občanov spoločensky neprispôsobených (§ 90) alebo dohodne ubytovanie v podnikovej ubytovni organizácie, v ktorej občan spoločensky neprispôsobený pracuje.

§ 56

Peňažný príspevok a vecná pomoc

(1) V odôvodnených a naliehavých prípadoch môžu okresné národné výbory poskytnúť peňažný príspevok na úhradu nevyhnutných životných nákladov, ak si ich nemôžu občania spoločensky neprispôsobení uhradiť zo svojich príjmov.

(2) Ak je to účelné, môžu okresné národné výbory poskytnúť týmto občanom v odôvodnených a naliehavých prípadoch vecnú pomoc, najmä ošatenie, prípadne iné veci na zabezpečenie nevyhnutných životných potrieb.

§ 57

Pôžičky

(1) Okresné národné výbory môžu poskytnúť bezúročné pôžičky občanom spoločensky neprispôsobeným, ak sa ocitli v nepriaznivých životných pomeroch, ktoré môžu s pomocou pôžičky prekonať, a ak môžu poskytnutú pôžičku splatiť bez toho, aby tým bolo ohrozené zabezpečenie ich základných životných potrieb alebo základných životných potrieb ich rodiny.

(2) Pôžičku možno poskytnúť najmä na úhradu nákladov spojených s uspokojovaním základných životných potrieb, osobitne na výživu, ošatenie a vybavenie domácnosti základnými potrebami.

§ 58

Starostlivosť o občanov prepustených z výkonu trestu

Občanom spoločensky neprispôsobeným, ktorí sú vo výkone trestu odňatia slobody a nie sú schopní pracovať pre starobu alebo invaliditu alebo sú občanmi so zmenenou pracovnou schopnosťou, zabezpečujú okresné národné výbory, príslušné podľa miesta výkonu trestu, už pred ich prepustením na základe hlásenia príslušného nápravno-výchovného ústavu priznanie dávok alebo služieb sociálneho zabezpečenia. Občanom starým alebo pre svoj zdravotný stav odkázaným na sústavnú starostlivosť, pokiaľ nemajú príbuzných, ktorí sú povinní sa o nich starať, sprostredkujú okresné národné výbory ich prijatie do ústavu sociálnej starostlivosti priamo z výkonu trestu odňatia slobody.

§ 59

Spolupráca s inými orgánmi a organizáciami

Pri výkone starostlivosti o občanov spoločensky neprispôsobených spolupracujú národné výbory so zdravotníckymi zariadeniami, s orgánmi činnými v trestnom konaní, s nápravno-výchovnými ústavmi a so socialistickými organizáciami.

§ 60

Povinnosti organizácií

Organizácie zamestnávajúce občanov spoločensky neprispôsobených sú najmä povinné

- a) viesť evidenciu týchto občanov a neodkladne hlásiť okresnému národnému výboru zmeny v ich pracovnom umiestnení a rozviazanie pracovného pomeru s nimi,
- b) dbať o zaraďovanie týchto občanov do dobrých pracovných kolektívov, zaručujúcich zodpovedajúce výchovné pôsobenie,
- c) poverovať zodpovedných pracovníkov, aby poskytli potrebnú pomoc pri ich pracovnom uplatnení a sledovali ich pracovné výsledky a spoločenské zapojenie,
- d) podľa možnosti poskytovať týmto občanom v prípade potreby na požiadanie okresného národného výboru ubytovanie v podnikových zariadeniach.

§ 61**Dobrovoľní spolupracovníci**

Na zabezpečenie starostlivosti o spoločensky neprispôsobených občanov zriaďujú miestne národné výbory a okresné národné výbory aktív dobrovoľných spolupracovníkov. Za dobrovoľných spolupracovníkov získavajú najmä osvedčených pracovníkov národných výborov a spoločenských organizácií. Na spoluprácu v organizáciách získavajú spolupracovníkov najmä z radov pracovníkov zabezpečujúcich starostlivosť o pracujúcich, majstrov, vedúcich pracovníkov a funkcionárov Revolučného odborového hnutia a Socialistického zväzu mládeže.

PIATY DIEL**ÚSTAVY SOCIÁLNEJ STAROSTLIVOSTI****§ 62****Zriaďovanie a organizácia ústavov sociálnej starostlivosti**

(1) Ústavy sociálnej starostlivosti (ďalej len „ústavy“) zriaďujú národné výbory zásadne vo svojich územných obvodoch.

(2) Ústavy môžu mať svoje organizačné zložky (napríklad rekreačné zariadenia, zotavovníu mládeže a podobne) i mimo územného obvodu národného výboru, ktorý ich spravuje. Tieto osobitné zariadenia môžu byť spoločné pre viac ústavov.

(3) Zlúčiť alebo rozdeliť ústavy alebo ich časti možno len vtedy, ak sa tým dosiahnu lepšie výsledky v odbornej ústavnej starostlivosti, ako aj hospodárskej činnosti ústavov. Zlúčiť možno len ústavy toho istého druhu.

(4) Organizáciu ústavu upravuje organizačný poriadok vydaný národným výborom, ktorý ústav spravuje.

§ 63**Prijímanie do ústavov a premiestnenie do iného ústavu**

(1) Do ústavov možno prijať len občanov, pre ktorých sú tieto ústavy určené. Zdravotné postihnutia odôvodňujúce a vylučujúce prijatie do ústavu sú uvedené v prílohe č. 4 tejto vyhlášky. Národné výbory v konaní o prijatie do ústavu vychádzajú z posúdenia zdravotného stavu a sociálnych pomerov žiadateľa. Na tieto účely vyžadujú dokumentáciu o zdravotnom stave žiadateľa od príslušných orgánov štátnej zdravotníckej správy.

(2) Občana, ktorý je plnoletý a nebol pozbavený spôsobilosti na právne úkony, možno prijať do ústavu len s jeho písomným súhlasom. Občana maloletého a občana pozbaveného spôsobilosti na právne úkony možno prijať do ústavu len s písomným súhlasom jeho zákonného zástupcu.

(3) Ak má byť občan premiestnený do iného ústavu, treba s ním toto premiestnenie vopred prerokovať. Ak ide o občana maloletého a o občana pozbaveného spôsobilosti na právne úkony, treba premiestnenie vopred prerokovať s jeho zákonným zástupcom a vysvetliť mu dôvod tohto opatrenia. Rovnako sa postupuje pri trvalom premiestnení občana do iného oddelenia v rámci ústavu.

(4) O premiestnení občana do iného ústavu vydáva rozhodnutie národný výbor, ktorý riadi a spravuje ústav, do ktorého má byť občan premiestnený.

§ 63a**Konanie o prijatie do ústavu**

(1) Občana možno prijať do ústavu na základe žiadosti. Žiadosť podáva občan, ktorý potrebuje ústavnú sociálnu starostlivosť. Ak ide o maloletého alebo o občana pozbaveného spôsobilosti na právne úkony, podáva žiadosť o prijatie do ústavu jeho zákonný zástupca. Konanie o prijatie do ústavu sa môže začať aj z podnetu národného výboru, spoločenskej organizácie alebo zdravotníckeho zariadenia. Ak súd nariadil ústavnú alebo ochrannú výchovu dieťaťa alebo ak okresný národný výbor predbežne rozhodol o jeho okamžitom umiestnení do ústavu, uskutoční sa prijatie dieťaťa do ústavu na základe požiadavky orgánu starostlivosti o deti príslušného okresného národného výboru.

(2) Ak žiadateľ spĺňa podmienky pre prijatie do ústavu a vo vhodnom ústave je voľné miesto, rozhodne národný výbor, ktorý ústav riadi a spravuje, že ho prijíma do ústavu.

(3) Ak žiadateľ spĺňa podmienky pre prijatie do ústavu, ale vo vhodnom ústave nie je voľné miesto, rozhodne národný výbor, ktorý ústav riadi a spravuje, že ho zaraďuje do poradovníka čakateľov.

(4) Ak žiadateľ nespĺňa podmienky na prijatie do ústavu, zamietne národný výbor jeho žiadosť rozhodnutím.

(5) Národný výbor zostavuje poradovník čakateľov na umiestnenie do ústavu pre každý druh ústavu osobitne. Poradovník zostavuje podľa naliehavosti umiestnenia. Pri posudzovaní naliehavosti poradia na umiestnenie majú prednosť

- a) pri prijímaní do ústavov pre mládež maloletí, u ktorých súd nariadil ústavnú alebo ochrannú výchovu alebo u ktorých vydal predbežné rozhodnutie o okamžitom umiestnení v ústave okresný národný výbor,
- b) pri prijímaní do ústavov pre dospelých občanov účastníci boja proti fašizmu a ich rodinní príslušníci a príjemcovia opatrovateľskej služby, ktorí vzhľadom na zdravotný stav alebo vek potrebujú komplexnú starostlivosť.

(6) Poradovníky čakateľov národný výbor pravidelne, najmenej však raz ročne preskúmava a zisťuje, či zaradenie čakateľov v poradovníku zodpovedá ich zdravotnému stavu a ďalším skutočnostiam uvedeným v rozhodnutí o prijatí. Ak sa vo vhodnom ústave uvoľní miesto, umiestni národný výbor čakateľa podľa poradia v poradovníku. Pred umiestnením súčasne preskúma, či sa nezmenili okolnosti rozhodujúce pre prijatie do ústavu.

Druhy ústavov sociálnej starostlivosti**§ 64****Ústavy pre telesne postihnutú mládež**

(1) Ústavy pre telesne postihnutú mládež sú určené pre deti a mládež vo veku od 3 do 18 rokov a v prípade potreby ďalšej prípravy na pracovné uplatnenie do 26 rokov pre tých, u ktorých ťažký stupeň telesnej chyby znemožňuje alebo podstatne sťažuje normálny spôsob výchovy, vzdelania a prípravy na povolanie. Do ústavov možno prijímať aj deti a mládež s trvalými ľahšími telesnými chybami, ak nie je možné zabezpečiť potrebnú rehabilitáciu v prostredí, v ktorom žijú. V týchto ústavoch sa vykonáva aj ústavná výchova telesne postihnutej mládeže.

(2) V ústavoch pre telesne postihnutú mládež sa poskytuje ubytovanie, zaopatrenie, vrátane ošatenia, zdravotnícka starostlivosť, vrátane rehabilitácie, a vhodná príprava pre život.

(3) Príprava pre život zahŕňa

- a) predškolskú výchovu pre deti vo veku od 3 do 6 rokov a školskú výchovu pre deti školopovinné,
- b) mimoškolskú a mimopracovnú výchovu,
- c) prípravu na povolanie, ktorá sa uskutočňuje v rámci ústavu alebo mimo ústavu,
- d) zácvik na jednoduché práce, na ktoré stačí mladistvý vzhľadom na svoj zdravotný stav.

(4) V ústavoch pre telesne postihnutú mládež sa môže poskytnúť v potrebnom rozsahu starostlivosť uvedená v odseku 2 a 3 aj deťom a mladistvým, ktorí bývajú mimo ústavu.

§ 64a

Ústavy pre telesne postihnutú mládež s pridruženým mentálnym postihnutím

(1) Ústavy pre telesne postihnutú mládež s pridruženým mentálnym postihnutím sú určené pre deti a mládež vo veku od 3 do 18 rokov a ak sa pripravujú na povolanie, do 26 rokov, u ktorých je okrem telesnej chyby preukázaná aj porucha mentálneho vývoja ľahšieho stupňa, nevylučujúca vzdelávanie v osobitnej škole. V týchto ústavoch sa vykonáva aj ústavná alebo ochranná výchova telesne postihnutej mládeže s pridruženým mentálnym postihnutím.

(2) V týchto ústavoch sa poskytuje ubytovanie, zaopatrenie vrátane ošatenia, zdravotná starostlivosť s primeranou rehabilitáciou, výchovná starostlivosť, školské vzdelanie a príprava na povolanie. Príprava na povolanie sa uskutočňuje v rámci ústavu alebo mimo ústavu.

(3) V ústavoch pre telesne postihnutú mládež s pridruženým mentálnym postihnutím možno poskytnúť v potrebnom rozsahu starostlivosť uvedenú v predchádzajúcom odseku aj deťom a mladistvým, ktorí bývajú mimo ústavu.

§ 65

Ústavy pre mentálne postihnutú mládež

(1) Ústavy pre mentálne postihnutú mládež sú určené pre deti a mládež vo veku od 3 do 26 rokov, ktorých rozumové schopnosti sú na takej nízkej úrovni, že ich nemožno vzdelávať ani v osobitných školách. Do ústavov sa prijímajú i tie deti a mladiství, ktorí sú postihnutí aj telesnou alebo zmyslovou chybou. V týchto ústavoch sa vykonáva aj ústavná alebo ochranná výchova mentálne postihnutej mládeže.

(2) Do ústavov uvedených v odseku 1 sa prednostne prijímajú deti a mladiství, ktorí nepriaznivo ovplyvňujú vývoj súrodencov, ako aj deti a mladiství, ktorým nemôže byť poskytnutá potrebná starostlivosť v rodine.

(3) Do ústavu pre mentálne postihnutú mládež nemožno prijímať deti a mladistvých,

- a) ktorých oneskorený rozumový vývoj je následkom výchovnej zanedbanosti,
- b) u ktorých dochádza k akútnym prejavom psychických porúch ohrozujúcich okolie.

(4) V ústavoch pre mentálne postihnutú mládež sa poskytuje ubytovanie, zaopatrenie, vrátane ošatenia, zdravotnícka starostlivosť, vrátane primeranej rehabilitácie, a výchova zameraná podľa možnosti aj na pracovnú činnosť.

§ 66

(1) V ústavoch pre denný a týždňový pobyt uvedených v § 64 až 65 sa poskytuje v potrebnom rozsahu stravovanie, primeraná zdravotná starostlivosť s rehabilitáciou, kultúrna starostlivosť a

výchova zameraná aj na pracovnú činnosť. V ústavoch pre týždňový pobyt sa poskytuje aj ubytovanie s výnimkou dní pracovného pokoja.

(2) Sprevádzanie detí a mládeže do ústavu pre denný a týždňový pobyt a z neho zabezpečujú rodinní príslušníci alebo zákonný zástupca.

§ 67

Ústavy pre dospelých občanov telesne postihnutých

Ústavy pre dospelých občanov telesne postihnutých sú určené pre občanov s ťažšími telesnými chybami vo veku od 18 rokov, ktorí potrebujú ústavné zaopatrenie, pretože im potrebnú starostlivosť nemožno zabezpečiť v doterajšom prostredí. Občania, ktorí sú postihnutí ťažšou mentálnou chybou, sa do týchto ústavov neprijímajú.

§ 67a

Ústavy pre telesne postihnutých dospelých občanov s pridruženým mentálnym postihnutím

Ústavy pre telesne postihnutých dospelých občanov s pridruženým mentálnym postihnutím sú určené pre občanov vo veku od 18 rokov, ktorí sú okrem ťažkej telesnej chyby postihnutí aj poruchou mentálneho vývoja ľahšieho stupňa.

§ 68

Ústavy pre dospelých občanov zmyslove postihnutých

(1) Ústavy pre dospelých občanov zmyslove postihnutých sú určené pre občanov postihnutých úplnou alebo praktickou slepotou alebo pre občanov nepočujúcich vo veku od 18 rokov, ak sú odkázaní na ústavnú starostlivosť, pretože im potrebnú starostlivosť nemožno zabezpečiť v doterajšom prostredí. Ústavná starostlivosť sa poskytuje aj tým občanom zmyslove postihnutým, ktorí môžu byť pracovne činní len za podmienok ústavnej starostlivosti.

(2) Do ústavov uvedených v odseku 1 môžu byť prijatí i zmyslove postihnutí občania, ktorí sú postihnutí aj ľahšou telesnou alebo mentálnou chybou.

§ 69

Ústavy pre dospelých občanov mentálne postihnutých

(1) Ústavy pre dospelých občanov mentálne postihnutých sú určené pre občanov vo veku od 26 rokov postihnutých mentálnou chybou ťažšieho stupňa a pre občanov postihnutých okrem ťažšej mentálnej chyby aj telesnou alebo zmyslovou chybou, ktorí potrebujú ústavnú starostlivosť, ale nie liečebnú starostlivosť v lôžkovom zdravotníckom zariadení. Občania postihnutí mentálnou chybou ľahšieho stupňa môžu byť do ústavu prijatí len vtedy, ak nevyhnutne potrebujú ústavnú starostlivosť.

(2) Ústavy pre denný a týždňový pobyt mentálne postihnutých dospelých občanov sú určené pre občanov vo veku od 26 rokov s poruchou mentálneho vývoja stredného stupňa, ktorí nie sú postihnutí ťažšou telesnou chybou spôsobujúcou obmedzenú pohyblivosť.

§ 70

Zaopatrenie v ústavoch pre dospelých občanov

(1) V ústavoch pre dospelých občanov uvedených v § 67 až 69 sa poskytuje ubytovanie, zaopatrenie, primeraná zdravotná starostlivosť s rehabilitáciou, kultúrna starostlivosť a príležitosť na prácu vo vhodných podmienkach.

(2) V týchto ústavoch možno poskytovať starostlivosť aj formou denného a týždňového pobytu. Pri dennom pobyte sa poskytuje v potrebnom rozsahu stravovanie, zdravotná starostlivosť a výchova zameraná na pracovnú činnosť. Pri týždňovom pobyte sa poskytuje aj ubytovanie s výnimkou dní pracovného pokoja.

§ 71

Domovy dôchodcov

(1) Domovy dôchodcov sú určené predovšetkým pre starých občanov, ktorí pre trvalé zmeny zdravotného stavu potrebujú komplexnú starostlivosť, ktorú im nemôžu zabezpečiť členovia ich rodiny ani opatrovateľská služba alebo iné služby sociálnej starostlivosti, a pre starých občanov, ktorí toto umiestnenie nevyhnutne potrebujú z iných vážnych dôvodov. Nemôžu však byť prijatí občania, ktorých zdravotný stav vyžaduje liečenie a ošetrovanie v lôžkovom zdravotníckom zariadení.

(2) V domovoch dôchodcov sa poskytuje ubytovanie, zaopatrenie, zdravotnícka a kultúrna starostlivosť a príležitosť na dobrovoľnú činnosť podľa schopností a záujmov obyvateľov ústavu tak, aby bola zabezpečená vhodná náplň ich života.

(3) V domovoch dôchodcov možno vo výnimočných prípadoch a na prechodný čas poskytovať starostlivosť aj formou denného pobytu.

§ 72

Domovy - penzióny pre dôchodcov

Domovy - penzióny pre dôchodcov sú určené pre starých občanov, ktorých celkový zdravotný stav je taký, že nepotrebujú komplexnú starostlivosť za predpokladu, že im budú poskytované niektoré služby potrebné vzhľadom na ich vek a zdravotný stav.

§ 73

Výbor obyvateľov

(1) V ústavoch pre dospelých občanov telesne alebo zmyslove postihnutých, v domovoch dôchodcov a v domovoch - penziónoch pre dôchodcov sa obyvatelia zúčastňujú na usporiadaní života v ústave svojimi zástupcami, zvolenými do výboru obyvateľov; výbor obyvateľov najmä spolupracuje pri zabezpečovaní kultúrnej náplne života a pracovnej činnosti obyvateľov ústavu a dbá o vhodné stravovanie a dodržiavanie poriadku v ústave a o ochranu ústavného majetku.

(2) Ústavom pre mládež napomáhajú pri plnení ich úloh združenia rodičov a priateľov ústavu; v ústavoch, pri ktorých sú ustanovené združenia rodičov a priateľov školy,⁶⁾ vykonávajú uvedenú pôsobnosť tieto združenia.

§ 74

Kultúrny fond

(1) Na zvýšenie kultúrnej úrovne života v ústave sa zriaďuje kultúrny fond. Fond spravuje výbor obyvateľov, ktorý používa jeho prostriedky po dohode s vedúcim ústavu. Ak nie je v ústave výbor obyvateľov (v ústavoch pre mládež a v ústavoch pre mentálne postihnutých), rozhoduje o použití prostriedkov fondu vedúci ústavu podľa splnomocnenia národného výboru.

(2) Do kultúrneho fondu plynie časť čistého výnosu z pomocného hospodárstva ústavu, vrátane ústavnej výroby, o ktorý sa podstatne zaslúžili svojou prácou obyvatelia ústavu, a dobrovoľné príspevky.

§ 75**Odmena za prácu v ústavoch**

Za pravidelnú pracovnú činnosť pri prevádzke ústavu alebo jeho pomocného hospodárstva patrí obyvateľovi ústavu pre dospelých občanov telesne, zmyslove alebo mentálne postihnutých alebo obyvateľovi domova dôchodcov, domova - penziónu pre dôchodcov a zverencovi ústavu sociálnej starostlivosti pre mládež zdravotne postihnutú vo veku od 15 rokov odmena. Odmena sa určí podľa druhu vykonávanej práce a vo výške časovej mzdy za rovnaké alebo obdobné práce vykonávané v pracovnom pomere. Pri nižších výkonoch ako normálnych sa odmeny primerane znižujú; odmeny možno určiť paušálom. Pracovná činnosť vyplývajúca zo súdružského vzťahu medzi obyvateľmi, ako aj činnosť, ktorá netrvá ani hodinu denne, a pracovná činnosť ojedinelá alebo náhodilá sa neodmeňujú.

§ 76**Ukončenie zaopatrenia v ústave**

(1) Zaopatrzenie v ústave sa končí dobrovoľným odchodom občana z ústavu, premiestnením do iného ústavu, prepustením alebo úmrtím.

(2) Odchod z ústavu je občan povinný oznámiť vedúcemu ústavu aspoň 15 dní vopred. Za maloletých a za občanov pozbavených spôsobilosti na právne úkony urobí vyhlásenie o odchode ich zákonný zástupca.

(3) Obyvateľ ústavu môže byť prepustený, ak ďalšie poskytovanie ústavnej starostlivosti nie je účelné alebo potrebné. Obyvateľ ústavu môže byť ďalej prepustený, ak i po opätovnom napomenutí hrubo porušuje ústavný poriadok. Z ústavu nemožno prepustiť občana, o ktorého nie je inak postarané a ktorý je úplne odkázaný na pomoc spoločnosti.

(4) Úmrtie obyvateľa ústavu oznámi vedenie ústavu ihneď najbližším príbuzným alebo iným občanom podľa želania zomretého a miestnemu (mestskému) národnému výboru, prípadne obvodnému lekárovi, v obvode ktorého občan zomrel.

ŠIESTY DIEL**OSTATNÉ ÚČELOVÉ ZARIADENIA SOCIÁLNEJ STAROSTLIVOSTI****Manželské a predmanželské poradne****§ 77**

(1) Manželské a predmanželské poradne poskytujú odborné poradenstvo manželom, snúbencom a iným občanom v oblasti manželských a rodinných vzťahov a v otázkach plánovaného rodičovstva; spolupôsobia pri osvojovaní detí a pri zverení detí do pestúnskej starostlivosti a zúčastňujú sa na výchove občanov k manželstvu a k zodpovednému rodičovstvu.

(2) Služby poskytované manželskými a predmanželskými poradňami sú bezplatné.

§ 78

Krajské manželské a predmanželské poradne poskytujú v obvode svojej pôsobnosti odbornú metodickú pomoc okresným manželským a predmanželským poradňam.

§ 79**Spolupráca s inými orgánmi a organizáciami**

Pri plnení svojich úloh manželské a predmanželské poradne spolupracujú s miestnymi (mestskými) národnými výbormi, súdmi, zdravotníckymi zariadeniami, školami, s pedagogicko-psychologickými poradňami, s vedeckými a výskumnými ústavmi a pracoviskami, so socialistickými organizáciami a s hromadnými oznamovacími prostriedkami.

§ 80**Zriaďovanie manželskej a predmanželskej poradne**

(1) Národný výbor, ktorý manželskú a predmanželskú poradňu zriaďuje, vydáva organizačný a prevádzkový poriadok, pričom prihliada na vzorový organizačný poriadok manželských a predmanželských poradní vydaný Ministerstvom práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky.

(2) Okresné národné výbory môžu zriaďovať v strediskových obciach a mestách detašované pracoviská manželských a predmanželských poradní.

§ 81**Povinnosť zachovávať mlčanlivosť**

Pracovníci manželskej a predmanželskej poradne sú povinní zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone svojej činnosti.

Domovy pre matky s deťmi**§ 82**

Domov pre matky s deťmi (ďalej len „domov“) poskytuje osamelým matkám s malými deťmi, ktoré sa ocitli v mimoriadne ťažkej situácii, ubytovanie, výchovnú a poradenskú starostlivosť, prípadne iné sociálne služby, najmä pomoc pri obstarávaní zamestnania a pri umiestnení dieťaťa v predškolských zariadeniach.

§ 83

Národný výbor vydá pre domov, ktorý spravuje, prevádzkový poriadok podľa vzorového prevádzkového poriadku.^{6a)}

§ 84**Umiestnenie v domove**

(1) Národný výbor v rozhodnutí o prijatí do domova určí tiež výšku poplatku za pobyt. Pri určovaní výšky poplatku prihliadne na sociálno - ekonomické pomery matky.

(2) Matka môže byť prepustená z domova, ak opätovne hrubo porušila domáci poriadok. O prepustení rozhoduje národný výbor, ktorý domov spravuje. Podľa okolností prípadu dá tento národný výbor podnet príslušnému okresnému národnému výboru, aby zabezpečil ďalšiu starostlivosť o deti.

Osobitné zariadenia na výkon pestúnskej starostlivosti

§ 85

Národný výbor vydá pre osobitné zariadenie na výkon pestúnskej starostlivosti,⁷⁾ ktoré spravuje, prevádzkový poriadok podľa vzorového prevádzkového poriadku.^{6a)}

§ 86

(1) K prijatiu dieťaťa do zariadenia dochádza na podklade právoplatného rozhodnutia súdu o zverení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti pestúnovi v zariadení alebo na podklade právoplatného rozhodnutia súdu o jeho ustanovení za opatrovníka dieťaťa. Okresný národný výbor príslušný podľa bydliska dieťaťa vopred prerokuje zamýšľané umiestnenie dieťaťa v zariadení s okresným národným výborom príslušným podľa sídla zariadenia a s pestúnom.

(2) Ak spĺňa plnoleté dieťa, ktoré doteraz žilo v pestúnskej starostlivosti vykonávanej v zariadení, podmienky nároku na príspevok,⁸⁾ zostáva po dohode s pestúnom aj naďalej v zariadení. V ostatných prípadoch sa na ďalšom pobyte dieťaťa treba dohodnúť aj s národným výborom, ktorý zariadenie spravuje.

Výcvikové strediská a zariadenia pre občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou

§ 87

Do výcvikových stredísk a zariadení pre občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou, ktoré zriaďujú krajské národné výbory, možno prijímať aj občanov z krajov Českej socialistickej republiky.

§ 88

Vo výcvikových strediskách a zariadeniach pre občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou zabezpečujú národné výbory prípravu na pracovné uplatnenie týchto občanov, ak ju nemožno zabezpečiť vo výcvikových zariadeniach organizácií alebo v organizáciách priamo.

§ 89

Národný výbor, ktorý zriaďuje výcvikové stredisko alebo výcvikové zariadenie pre občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou, vydá pre ne organizačný poriadok.

§ 90

Zariadenia pre občanov spoločensky neprispôbených

(1) Občanom spoločensky neprispôbeným, ktorí sú bez prístrešia, zabezpečujú národné výbory najmä prechodné ubytovanie v ubytovniach na prechodný pobyt (ďalej len „ubytovne“).

(2) V ubytovniach možno poskytnúť krátkodobé, spravidla najviac desaťdňové ubytovanie. V prípadoch hodných osobitného zreteľa môže národný výbor povoliť dlhšetrvajúce ubytovanie.

(3) Výšku úhrady za ubytovanie určí národný výbor s prihliadnutím na sociálno-ekonomickú situáciu občana spoločensky neprispôbeného.

(4) Národný výbor vydá pre ubytovňu, ktorú spravuje, domáci poriadok.

§ 91**Zariadenia pre občanov, ktorí potrebujú osobitnú pomoc**

(1) Zariadeniami pre občanov, ktorí potrebujú osobitnú pomoc, sú sociálno-výchovné zariadenia pre občanov, predovšetkým pre ich deti, ktorí žijú v mimoriadne ťažkých pomeroch a preto potrebujú pomoc spoločnosti na prekonanie dôsledkov a návykov prameniacych z rozdielneho spôsobu života v minulosti.

(2) V zariadeniach uvedených v odseku 1 národný výbor pôsobí na získanie a upevnenie základných sociálnych, zdravotných, kultúrnych a spoločenských návykov a na vytváranie predpokladov pre spoločenskú integráciu týchto občanov. U detí a mládeže pôsobí na prehĺbenie ich socialistickej výchovy, rozvoj záujmovej činnosti, prípravu na budúce povolanie a na spôsob života v rodine a spoločnosti.

(3) V týchto zariadeniach môžu národné výbory organizovať sociálno-zdravotné a iné kurzy, prípadne letné rekreačno-výchovné tábory a ďalšie skupinové formy sociálno-výchovného pôsobenia na týchto občanov.

(4) Pobyt v týchto zariadeniach a poskytované sociálno-výchovné pôsobenie sú bezplatné.

(5) Národný výbor, ktorý zariadenie spravuje, vydá prevádzkový poriadok zariadenia.

§ 92**Kluby dôchodcov**

(1) Poslaním klubov dôchodcov je uspokojovať kultúrne a spoločenské záujmy starých občanov a občanov ťažko postihnutých na zdraví, zbaviť ich pocitu izolovanosti a poskytnúť im niektoré služby.

(2) Národný výbor, ktorý klub dôchodcov zriadi, vydá preň domáci poriadok.

(3) Z návštevníkov klubu sa utvára 3 až 5 členná správa klubu, ktorá dbá o dodržiavanie domáceho poriadku klubu, o ochranu jeho zariadenia a organizuje pomoc návštevníkov klubu pri údržbe jeho prevádzky.

§ 93**Samostatné jedálne s vlastnou kuchyňou na stravovanie dôchodcov**

(1) Samostatné jedálne s vlastnou kuchyňou na stravovanie dôchodcov sú zariadenia sociálnej starostlivosti poskytujúce stravovanie tým dôchodcom, pre ktorých nemožno stravovanie zabezpečiť inak.

(2) Národný výbor, ktorý samostatné jedálne s vlastnou kuchyňou na stravovanie dôchodcov spravuje, vydá pre ne prevádzkový poriadok.

SIEDMY DIEL**OPATROVATEĽSKÁ SLUŽBA****§ 94****Organizácia opatrovateľskej služby**

(1) Národné výbory, ktoré rozhodujú o poskytovaní opatrovateľskej služby,^{8a)} vytvárajú aktív dobrovoľných pracovníkov opatrovateľskej služby, ktorí spolu s opatrovatelkami z povolania poskytujú opatrovateľskú službu.

(2) Pri organizácii opatrovateľskej služby národné výbory dbajú, aby sa poskytovala čo najhospodárnejšie a čo najširšiemu okruhu občanov, ktorí ju potrebujú. Za tým účelom zriaďujú zariadenia opatrovateľskej služby a zabezpečujú pobyt odkázaných občanov v domoch s opatrovateľskou službou.

§ 94a

Zariadenia opatrovateľskej služby

(1) Zariadenia opatrovateľskej služby, t. j. stanice opatrovateľskej služby pre deti, stanice opatrovateľskej služby pre starých občanov, zariadenia pre denný pobyt starých občanov, strediská osobnej hygieny a pracovne opatrovateľskej služby zriaďujú národné výbory podľa miestnych podmienok. Národný výbor vydá pre zariadenie, ktoré zriadil a spravuje, prevádzkový poriadok.

(2) Stanice opatrovateľskej služby pre deti sú určené na sústredený výkon opatrovateľskej služby pre deti, ktorým nemožno na prechodný čas zabezpečiť starostlivosť pre vážne prekážky na strane rodičov alebo iných osôb zodpovedných za ich výchovu.^{8b)}

(3) Stanice opatrovateľskej služby pre starých občanov sú určené pre odkázaných starých a zdravotne ťažko postihnutých občanov, ktorým nemožno poskytovať opatrovateľskú službu v ich domácnostiach.

(4) V staniciach opatrovateľskej služby uvedených v odsekoch 2 a 3 sa poskytujú na prechodný čas ubytovanie, stravovanie a ostatné potrebné úkony opatrovateľskej služby; umožňuje sa aj primeraná záujmová činnosť.

(5) Zariadenia pre denný pobyt starých občanov v rámci opatrovateľskej služby sú určené pre starých a zdravotne ťažko postihnutých občanov, ktorí potrebujú pomoc opatrovateľskej služby. Do týchto zariadení sa prijímajú občania s čiastočne obmedzenými fyzickými, prípadne i psychickými schopnosťami, ktorí však nenarúšajú kolektívne spolužitie. Po prijatí občana do tohto zariadenia sa poskytuje opatrovateľská služba v jeho domácnosti len výnimočne, osamelým osobám. V týchto zariadeniach sa poskytuje v pracovných dňoch stravovanie a dohľad. Umožňuje sa aj primeraná záujmová činnosť a zabezpečujú sa jednoduché zdravotnícke úkony (podávanie liekov a pod.).

(6) Úhrada za poskytnuté úkony opatrovateľskej služby v zariadeniach uvedených v predchádzajúcich odsekoch určuje sa podľa prílohy č. 1 tejto vyhlášky.

§ 95

Dobrovoľní pracovníci opatrovateľskej služby

(1) Za dobrovoľných pracovníkov opatrovateľskej služby vyhľadávajú národné výbory najmä nepracujúcich dôchodcov, ženy z domácnosti, ako aj občanov pracovne činných, ktorí môžu vykonávať opatrovateľskú službu v čase svojho voľna. Dobrovoľní pracovníci opatrovateľskej služby nie sú s národným výborom v pracovnom pomere, vzťahujú sa však na nich ustanovenia Zákonníka práce o náhrade škody pri pracovných úrazoch⁹⁾ a príslušné predpisy o nemocenskom poistení.¹⁰⁾

(2) Dobrovoľným pracovníkom opatrovateľskej služby poskytuje národný výbor odmenu; jej výšku určí podľa rozsahu a namáhavosti úkonu v rámci ustanoveného rozpätia súm za jednotlivé úkony opatrovateľskej služby uvedené v prílohe č. 1 tejto vyhlášky. Takto vypočítaná mesačná odmena zvyšuje sa o 10 až 25% s prihliadnutím na kvalitu a náročnosť poskytovaných úkonov, nesmie však v jednom kalendárnom mesiaci prekročiť sumu 1900 Kčs. Do tejto sumy sa nezahŕňa odmena za nočnú službu, príplatok za úkony vykonávané v dňoch pracovného pokoja a príplatok za opatrovateľskú službu pre bacilonosiča.

ÔSMY DIEL
OKRESNÉ ÚSTAVY SOCIÁLNYCH SLUŽIEB, KRAJSKÉ ÚSTAVY SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A
KRAJSKÉ METODICKÉ STREDISKÁ

§ 96

(1) Okresné ústavy sociálnych služieb a krajské ústavy sociálnych služieb zabezpečujú komplexné technické a ekonomické riadenie a organizáciu služieb sociálnej starostlivosti poskytovaných v ústavoch sociálnej starostlivosti a terénnych služieb sociálnej starostlivosti poskytovaných občanom ťažko postihnutým na zdraví a starým občanom. Okresné a krajské ústavy sociálnych služieb ďalej zabezpečujú po stránke technickej a ekonomickej prevádzku ostatných zariadení sociálnej starostlivosti, ktoré poskytujú sociálne služby iným skupinám obyvateľov.

(2) Do okresných ústavov sociálnych služieb sa začleňujú najmä

- a) domovy dôchodcov,
- b) domovy - penzióny pre dôchodcov,
- c) ústavy sociálnej starostlivosti pre mentálne postihnutú mládež a pre mentálne postihnutých dospelých občanov,
- d) ostatné zariadenia sociálnej starostlivosti, ktoré poskytujú sociálne služby ďalším skupinám občanov,
- e) opatrovateľská služba poskytovaná rodinám s deťmi a starým a zdravotne ťažko postihnutým občanom.

(3) Do krajských ústavov sociálnych služieb sa začleňujú najmä

- a) ústavy sociálnej starostlivosti pre telesne postihnutú mládež a pre telesne a zmyslovo postihnutých dospelých občanov,
- b) zariadenia sociálnej starostlivosti pre ostatné skupiny občanov.

(4) Okresné ústavy sociálnych služieb a krajské ústavy sociálnych služieb sú rozpočtovými organizáciami riadenými okresnými národnými výbormi a krajskými národnými výbormi. Organizácia týchto ústavov sa riadi organizačným poriadkom, ktorý vydáva národný výbor, ktorý ústav spravuje.

§ 97

Na metodicko-odborné riadenie ústavnej sociálnej starostlivosti zriaďuje krajský národný výbor metodické stredisko ako svoje zariadenie na konzultačnú službu na prehlbovanie činnosti všetkých ústavov sociálnej starostlivosti v kraji po stránke odbornej, najmä výchovnej a zdravotnej. Tieto strediská sa zriaďujú spravidla v sídle krajského národného výboru, ktorý riadi ich činnosť. Organizáciu strediska upravuje organizačný poriadok strediska, ktorý vydá krajský národný výbor.

TRETIA ČASŤ
SPOLOČNÉ A ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

§ 98

Sociálna odkázanosť

(1) Pri posudzovaní sociálnej odkázanosti prihliada národný výbor na vek, zdravotný stav a rodinné a majetkové pomery posudzovaného občana a jeho rodinných príslušníkov, ktorí sú

povinní prispievať mu na výživu, a na to, či si môže svoje pomery zlepšiť zárobkom z vlastnej práce.

(2) Schopnosť a možnosť rodinných príslušníkov plniť vyživovaciu povinnosť voči občanovi, ktorému sa má služba alebo dávka poskytnúť, sa nepreskúmava, ak hodnota služieb a dávok poskytnutých v jednom kalendárnom roku neprevyšuje sumu 1000 Kčs.

(3) Do sumy uvedenej v predchádzajúcom odseku sa nezapočítavajú peňažné príspevky poskytnuté podľa § 37a ods. 1 a 2 a hodnota vecnej pomoci poskytnutá sociálne odkázaným rodičom s nezaopatrenými deťmi pri prechode ich domácnosti z používania propán - butánového plynu na iný zdroj energie, s výnimkou vykurovacej nafty.

§ 99

Zrušovacie ustanovenia

Zrušujú sa:

1. smernice Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia č. 25/1964 o ústavnej sociálnej starostlivosti v znení smerníc č. 12/1968 registrovaných v Zbierke zákonov čiastka 1/1969, s výnimkou ustanovení, ktoré upravujú úhradu za starostlivosť poskytovanú v ústavoch sociálnej starostlivosti,
2. smernice Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia č. 4/1968, ktorými sa ustanovujú podrobnosti o poskytovaní niektorých služieb sociálneho zabezpečenia (doplnková starostlivosť), registrované v čiastkach 22/1958, 9/1971 a 11/1972 Zb.,
3. úprava Ministerstva práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky č. III/3-2968/74-8003 z 27.8.1974 o poskytovaní príspevku na prevádzku motorových vozidiel občanom ťažko poškodeným na zdraví, registrovaná v čiastke 10/1974 Zb. v znení úpravy č. III/9515/74-8125 z 5. mája 1975,
4. smernice Ministerstva práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky č. 7/1970 Ú.v. SSR na vykonávanie dôchodkového zabezpečenia z 15. mája 1970 v znení smerníc č. 20/1972 Ú.v. SSR registrovaných v čiastkach 14/1970 a 29/1972 Zb.

§ 100

Účinnosť

Táto vyhláška nadobúda účinnosť 1. januárom 1976.

Minister:

Krocsány v. r.

Príloha č. 1 vyhlášky č. 134/1975 Zb.

Úhrada za úkony opatrovateľskej služby

a) v rodinách s deťmi

b) pre starých a zdravotne postihnutých občanov

Úkony	Maximálna výška denne Kčs	
	a)	b)
1. Úkony osobnej hygieny	5	5
2. Jednoduché ošetrovateľské úkony	5	5
3. Práce spojené s udržiavaním domácnosti	7	7
4. Donáška uhlia, vynášenie popola v hmotnosti do 15 kg za jeden úkon	3	3
5. Donáška alebo dovoz obeda alebo iného teplého jedla	3	3
6. Príprava a uvarenie obeda alebo večere	8	-
7. Nákupy a nevyhnutné pochôdzky (sprevádzanie na vyšetrenie, sprevádzanie detí do materskej školy a pod.)	3	3
8. Pranie drobnej osobnej bielizne, žehlenie bielizne a drobné opravy	5	5
9. Výchovná práca s deťmi	7	-
10. Ošetrovanie nôh (pedikúra)	-	5
11. Celkové kúpanie vrátane umytia vlasov v stredisku osobnej hygieny	-	8
12. Namáhavosť výkonu opatrovateľskej služby (byt v III. poschodí a vyššie bez výťahu, ťažko prístupný terén, nevybavený byt - WC a voda mimo bytu, ťažko zvládnuteľný opatrovaný občan a iné okolnosti zvyšujúce namáhavosť opatrovateľskej služby)	3	3
13. Príplatky za službu vykonávanú v sobotu, v nedeľu a počas sviatkov	úhrada sa zvyšuje až o 50 %	
14. Výkon opatrovateľskej služby u bacilonosičov	úhrada sa zvyšuje o 12 %	
15. Nočná služba (krátkodobé v čase od 22.00 hod. do 6.00 hod.)		
- pohotovosť s možnosťou spánku	10	10
- služba spojená s vykonávaním opatrovateľských úkonov	20	20
16. Mimoriadne úkony		
- pranie veľkej bielizne, veľmi znečistenej bielizne, v stredisku osobnej hygieny, v pracovni opatrovateľskej služby alebo v domácnosti opatrovaného občana, vrátane jej vyžehlenia (1 kg suchej bielizne)	5	5
- veľké upratovanie (znečistený byt, upratovanie po maliaroch alebo iných remeselníkoch a pod.)	7-10 za hod.	

Príloha č. 2 vyhlášky č. 134/1975 Zb. v znení vyhlášky č. 112/1979 Zb.

Príspevok na prevádzku motorových vozidiel a príspevok na úhradu poistného (najvyššia výmera)

A. Jednostopové motorové vozidlá

- motorové trojkolky a vozidlá zn. Velorex

Obsah valcov	Príspevok na prevádzku Kčs ročne	Príspevok na úhradu poistného Kčs ročne
do 50 ccm	1150	12
nad 50 ccm do 100 ccm	1150	24
nad 100 do 350 ccm	1150	48
nad 350 ccm	1750	48

B. Motorové vozidlá

Obsah valcov	Príspevok na prevádzku Kčs ročne	Príspevok na úhradu poistného Kčs ročne
do 500 ccm	1750	60
nad 500 ccm do 800 ccm	1750	144
nad 800 do 1250 ccm	2250	144
nad 1250 ccm	2450	144

Príloha č. 3 vyhlášky č. 134/1975 Zb.

Zdravotné postihnutia odôvodňujúce poskytnutie mimoriadnych výhod podľa § 39 vyhlášky

(1) Mimoriadne výhody I. stupňa (preukaz ŤP) sa priznávajú občanom najmä pri týchto zdravotných postihnutiach:

- anatomická strata jednej dolnej končatiny od kĺbu Lisfrancovho (zhybu metatarso-tarsálneho) vyššie,
- podstatné funkčné obmedzenie jednej dolnej končatiny (napr. na podklade ťažkej parézy),
- skrátene jednej dolnej končatiny najmenej o 5 cm,
- pakľb kostí predkolenia,
- stuhlosť kolenného alebo bedrového kĺbu,
- stav po implantácii endoprotézy bedrového alebo kolenného kĺbu s dobrou alebo mierne porušenou funkciou operovanej končatiny,
- postihnutie ciev dolnej končatiny s ťažkými trofickými zmenami, prípadne varikóznym komplexom oboch dolných končatín so závažnou poruchou krvného obehu,
- záchvatové ochorenia spojené so stratou vedomia, s frekvenciou aspoň niekoľkokrát mesačne.

(2) Mimoriadne výhody II. stupňa (preukaz ZŤP) sa priznávajú občanom najmä pri týchto zdravotných postihnutiach:

- vrodené alebo získané defekty zodpovedajúce stavom po amputáciách v oboch predkoleniach, alebo (u jednostranného postihnutia) v kĺbe kolennom a vyššie,
- funkčná strata jednej dolnej končatiny, napr. na podklade úplného ochrnutia (plégie) tejto končatiny,
- ťažšie funkčne významné parézy dvoch končatín,
- súčasná amputačná strata podstatných častí jednej dolnej a hornej končatiny,
- pakľb stehennej kosti,
- stav po implantácii endoprotézy bedrového alebo kolenného kĺbu s výrazne porušenou funkciou operovanej končatiny,
- stav po úrazoch alebo ochoreniach chrčtice s následnými ťažkými poruchami hybnosti,
- ťažké obliterácie tepien dolných končatín s výrazným funkčným a trofickým postihnutím,
- ch) ťažké kyfoskoliózy spojené so srdcovo-cievnu nedostatočnosťou,
- i) chyby a choroby srdca s preukázanou chronickou obehovou nedostatočnosťou trvajúcou i pri kardiotonickú liečbe,
- j) objektívne preukázaná dychová nedostatočnosť ťažkého stupňa,
- k) pokročilé štádiá Bechterevovej choroby (začínajúc IV. štádiom).

(3) Mimoriadne výhody III. stupňa (preukaz ZŤP/S) sa priznávajú občanom najmä pri týchto zdravotných postihnutiach:

- anatomická alebo funkčná strata oboch končatín,
- súčasná stuhnutosť chrčtice a veľkých kĺbov v konečnom štádiu Bechterevovej choroby,
- úplná alebo praktická slepota oboch očí.

(4) Pri chorobách a chybách neuvedených v tejto prílohe, pokiaľ podstatne obmedzujú pohybovú schopnosť, sa funkčné postihnutie porovnáva s indikáciami uvedenými v odsekoch 1 až 3 prílohy.

Príloha č. 4 vyhlášky č. 134/1975 Zb

Zdravotné postihnutia odôvodňujúce a vylučujúce prijatie do ústavov sociálnej starostlivosti

A. Zdravotné postihnutia, ktoré odôvodňujú prijatie do ústavov sociálnej starostlivosti

(1) Postihnutím, ktoré odôvodňuje prijatie do ústavov pre telesne postihnutú mládež a pre telesne postihnutých dospelých občanov je predovšetkým postihnutie funkcií motorických, a to tak v zložke silovej, lokomočnej a koordinačnej, ako aj ich kombinácie. Stupeň postihnutia je pritom taký, že robí postihnutého čiastočne, prevažne alebo úplne bezvládnym alebo závislým na druhej osobe a nie je u neho ťažšie mentálne postihnutie. Ide najmä o tieto stavy:

- a) závažné vrodené ortopedické chyby vyžadujúce použitie najmä zložitých ortopedických pomôcok,
- b) závažné vrodené chyby a ochorenia neurologického charakteru s väčším výpadom inervácie najmä motorickej, v oblasti chrbtice, končatín a zvieráčov,
- c) závažné vrodené a trvalé defekty a chyby chirurgického charakteru, ktoré neboli operačným zákrokom ovplyvnené alebo sú neovplyvniteľné, u detí výnimočne aj interného charakteru - vyžadujúce špeciálny režim ošetrovania,
- d) dedičné, systémové, metabolické a endokrinné ochorenia s postihnutím nosného a pohybového a nervového systému so značne obmedzenou funkciou, čiastočne korigovateľnou ortopedickými pomôckami,
- e) stavy po úrazoch alebo zápaloch akejkoľvek etiológie (okrem séro alebo likvoropozitívneho luesu) ortopedického alebo neurologického charakteru s ťažšou anatomickou a funkčnou poruchou, liečbou a rehabilitáciou už podstatnejšie neovplyvniteľnou, vrátane imobility,
- f) stavy po neurochirurgických a ortopedických operačných zákrokoch, najmä s motorickým deficitom väčšieho rozsahu, značne obmedzujúcim alebo znemožňujúcim sebaobsľuhu,
- g) vrodené syndrómy postihujúce niekoľko systémov so značne sťaženou sebaobsľuhou.

(2) Postihnutím, ktoré odôvodňuje prijatie do ústavov pre zmyslovo postihnutých dospelých občanov, je také postihnutie funkcií senzorických (predovšetkým zraku a sluchu), ktoré znemožňujú, značne obmedzujú alebo spôsobujú úplnú stratu orientácie a komunikácie s okolím a v dôsledku ktorých je postihnutý odkázaný spravidla pri niektorých životných úkonoch na pomoc druhej osoby.

(3) Postihnutím, ktoré odôvodňuje prijatie do ústavov pre mentálne postihnutú mládež a mentálne postihnutých dospelých občanov, je také mentálne postihnutie, ktoré spôsobuje obmedzenie alebo stratu vzdelateľnosti, prípadne i vychovateľnosti a pri niektorých hlavných alebo nevyhnutných životných úkonoch odkázanosť na pomoc alebo dohľad druhej osoby.

B. Zdravotné postihnutia, ktoré vylučujú prijatie do ústavov sociálnej starostlivosti

(1) Do ústavov pre telesne, zmyslovo alebo mentálne postihnutých nemožno prijať takého občana, ktorý síce spĺňa podmienky uvedené v predchádzajúcich odsekoch, v čase prijatia vyžaduje však jeho stav liečenie v lôžkovom zariadení štátnej zdravotníckej správy. Ide najmä o tieto zdravotné postihnutia:

- a) infekčné a parazitárne choroby všetkých druhov a štádií, keď chorý môže byť zdrojom nákazy,
- b) tuberkulóza s výnimkou štádií P III a M III a ďalších stabilizovaných a inaktívnych foriem; potvrdenie vydá príslušný odborný lekár ústavu národného zdravia,
- c) zhubné novotvary všetkých typov a lokalizácií, pokiaľ neuplynuli aspoň tri roky od ukončenia komplexnej liečby a ak v čase podania žiadosti o prijatie do ústavu boli komplexným vyšetrením zistené metastázy,
- d) psychózy a psychické poruchy, pri ktorých môže pacient ohrozovať seba i druhých, prípadne jeho správanie znemožňuje spoluzitie v kolektíve,
- e) chronický alkoholizmus a iné závažné toxikománie, pokiaľ nedošlo k likvidácii návyku, čo má byť doložené potvrdením príslušného odborného lekára - psychiatra ústavu národného zdravia, pri rešpektovaní lehôt určených pokynom hlavného odborníka pre psychiatriu Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky,
- f) choroby srdcové a cievne v štádiu dekompenzácie a ich komplikácie vedúce k výraznému obmedzeniu pohyblivosti.

Vo výnimočných prípadoch a v prípadoch hodných zreteľa môže so súhlasom vedúceho lekára sociálneho zabezpečenia v okrese, prípadne v kraji, povoliť výnimku orgán príslušného národného výboru, ktorý rozhoduje o prijatí do ústavu.

(2) Do domovov dôchodcov nemožno prijať občanov dlhodobo, prípadne trvale chorých, ktorých zdravotný stav vyžaduje komplexné liečenie režimové, dietetické, medikamentózne, rehabilitačné a trvalú odbornú ošetrovateľskú starostlivosť. Ide najmä o tieto zdravotné postihnutia:

- a) všetky chorobné stavy, pri ktorých chorí nie sú telesne alebo duševne sebačinní a potrebujú z tohto dôvodu ústavnú starostlivosť (pravidelnú lekársku kontrolu, ošetrovateľskú a základnú rehabilitačnú starostlivosť),
- b) zhubné novotvary všetkých typov a lokalizácií, pokiaľ neboli po ukončení komplexnej liečby a v čase podania žiadosti o prijatie do ústavu pre starých občanov vylúčené metastázy,
- c) diabetes mellitus nekompenzovateľný štandardnou diétou a bežnými perorálnymi liekmi alebo inzulínom a pri súčasnom výskyte komplikácií,
- d) psychózy a psychické poruchy, pri ktorých chorý môže ohroziť seba i druhé osoby, prípadne jeho správanie znemožňuje pokojné spolunažívanie v kolektíve,

- e) chronický alkoholizmus a iné závažné toxikománie, pokiaľ nedošlo liečbou k likvidácii návykov a správanie občana znemožňuje kludné spolužitie v kolektíve; potvrdenie vydá príslušný odborný lekár - psychiater ústavu národného zdravia,
- f) oligofrénia alebo demencia stupňa imbecility a idiocie,
- g) roztrúsená mozgomiešna skleróza, ak nebola komplexnou liečbou dosiahnutá dlhodobá remisia alebo ak nejde o stabilizovanú formu; potvrdenie vydá príslušný prednosta neurologického oddelenia ústavu národného zdravia,
- h) degeneratívne nervové ochorenia (amyotrofická laterálna skleróza, bulbárna paralýza, spinálna heredoataxia, progresívna mozgová a mozočková atrofia a pod.), ak sa komplexnou liečbou nedosiahla dlhodobá remisia alebo ak nejde o stabilizovanú formu; potvrdenie o tom vydá prednosta neurologického oddelenia príslušného ústavu národného zdravia,
- i) stavy po poranení alebo operácii mozgu, miechy a chrčtice s trvalou poruchou hybnosti, ktorá značne obmedzuje sebaobsluhu,
- j) postihnutie zmyslových funkcií, predovšetkým zraku a sluchu, ktoré spôsobuje značné obmedzenie alebo stratu orientácie alebo bežného dorozumievania sa,
- k) srdcové choroby v štádiu dekompenzácie spojené s výrazným obmedzením hybnosti a sebaobsluhy,
- l) ťažké trofické zmeny na končatinách cievného pôvodu a ischemické zmeny na končatinách internou liečbou už neovplyvniteľné a v gangrenóznom štádiu,
- m) zlyhávanie dýchacích funkcií akéhokoľvek pôvodu spojené s výrazným obmedzením hybnosti a sebaobsluhy,
- n) chronické poruchy funkcie pečene v štádiu dekompenzácie,
- o) chronické poruchy funkcie obličiek akejkoľvek etiológie v štádiu dekompenzácie,
- p) chronické fistulujúce osteomyelitídy akejkoľvek etiológie,
- r) ireparabilné stavy po zlomeninách a luxáciách, najmä dolných končatín a chrčtice s ťažším obmedzením pohyblivosti,
- s) stavy po amputáciách s ťažším obmedzením alebo znemožnením pohybu, pri ktorých nie je možné používať protézy a zabezpečiť pohyblivosť s pomocou barlí alebo vozíka pre invalidov,
- t) infekčné a parazitárne choroby všetkých druhov a štádií, keď chorý môže byť zdrojom nákazy.
- (3) V odôvodnených prípadoch a v prípadoch hodných zreteľa môže povoliť výnimku z uvedených kritérií so súhlasom vedúceho lekára sociálneho zabezpečenia v okrese alebo v kraji orgán príslušného národného výboru, ktorý rozhoduje o prijatí do domova dôchodcov.
- (4) Pri tuberkulóze sú výnimkou štádia P III a M III a ďalšie stabilizované a inaktívne formy, ak o tom vydá potvrdenie príslušný odborný lekár ústavu národného zdravia. Pri chronickom štádiu pohlavných chorôb možno prijať občana do domova dôchodcov len na základe vyjadrenia príslušného odborného lekára, ktoré však nesmie byť v rozpore s hygienickými predpismi.
- (5) Bacilonosičov možno prijať do domova dôchodcov len vtedy, ak sú vytvorené podmienky požadované hygienickou službou príslušného národného výboru. O tom musí byť vyhotovený záznam, ktorý sa pripojí k dokumentácii žiadateľa o umiestnenie do domova dôchodcov.
- (6) Pre prijatie do domova - penziónu pre dôchodcov platia rovnaké podmienky ako pre prijatie do domova dôchodcov. Nemožno však do domova - penziónu pre dôchodcov prijať občana, ktorého zdravotný stav trvale vyžaduje ošetrovanie a obsluhu inou osobou.
- C. Zdravotné postihnutia, ktoré podmieňujú prijatie do oddelení so zvýšeným psychiatrickým dohľadom domovov dôchodcov
- Do oddelení so zvýšeným psychiatrickým dohľadom domovov dôchodcov možno prijať občanov najmä s nasledujúcim zdravotným postihnutím:
- a) recidívy psychických porúch obyvateľov trvale žijúcich v domovoch dôchodcov,
- b) postprocesuálne defekty osobnosti,
- c) trvalé abnormity osobnosti s prejavmi autoagresivity, heteroagresivity, prípadne úteky z domova dôchodcov,
- d) tranzitórne stavy zmätenosti prechodného charakteru vzniknuté v priebehu somatického ochorenia alebo následkom organického poškodenia centrálného nervového systému,
- e) alkoholické a epileptické charakteropatie u obyvateľov žijúcich v domove dôchodcov,
- f) iné ťažko zvládnuteľné stavy s produktívnou psychopatologickou symptomatológiou trvalého charakteru vzniknuté u obyvateľov domova dôchodcov.

- 1) § 25 písm. a) bod 2 zákona SNR č. 132/1975 Zb. o pôsobnosti orgánov Slovenskej socialistickej republiky v sociálnom zabezpečení v znení zákona SNR č. 140/1982 Zb.
- 1a) § 5a ods. 2 zákona SNR.
- 1b) § 5a ods. 4 zákona SNR.
- 1c) § 100 Zákona o rodine.
- 2) ČSN 30 0033.
- 3) Najmä § 16 zákona č. 103/1964 Zb. o zabezpečení družstevných roľníkov v chorobe a o zabezpečení matky a dieťaťa.
- 4) § 27 vyhlášky č. 128/1975 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení.
- 5) § 89 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení.
- 6) § 3 vyhlášky č. 103/1973 Zb. Ministerstva školstva Slovenskej socialistickej republiky o združení rodičov a priateľov školy.
- 6a) Vzorový prevádzkový poriadok vydá Ministerstvo práce a sociálnych vecí Slovenskej socialistickej republiky.
- 7) § 12 zákona č. 50/1973 Zb. o pestúnskej starostlivosti.
- 8) § 5 ods. 3 zákona č. 50/1973 Zb. o pestúnskej starostlivosti.
- 8a) § 14b, 15, 25, 25a a 26 zákona SNR.
- 8b) § 28 ods. 2 zákona SNR.
- 9) § 190 až 203 Zákonníka práce.
§ 44 ods. 3 nariadenia vlády ČSSR č. 54/1975 Zb., ktorým sa vykonáva Zákonník práce.
- 10) Vyhláška ÚRO č. 165/1979 Zb. o nemocenskom poistení niektorých pracovníkov a o poskytovaní dávok nemocenského poistenia občanom v osobitných prípadoch.

